

Pinngortitami plastikkeqannginnerussaag
Plastikkinik atuinerup annikillisinnissaanut
naalakkersuisut suliniutissanut pilersaarutaat

saqqaa: plastikkiniq qanillisaatilimmik assilisaq

Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutinut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik
Imaneq 1A, 8 sal
P.O. Box 1614
3900 Nuuk
Oqa. + 299 345000
www.naalackersuisut.gl

Saqqummerfia Maaji 2021
Assit Angu Motzfeldt. Kommuneqarfik Sermersooq. Qeqqata Kommunea.
Ilioqqarnera Nuisi

Pinngortitami plastikkeqannginnerussaag

Plastikkinik atuinerup annikillisinnissaanut
naalakkersuisut suliniutissanut pilersaarutaat

green™

1. Siulequt

Plastikkiniq mingutsitsineq unammillernartoq annertusiartorpoq, tamannalu pinggortitamut, uumasut inuunerinut peqqinermullu sunniuteqarpoq. Mingutsitsinerlu uninngaannartarpoq arriisumillu arrortikkiartorluni. Tamannalu avatangiisimut peq-qitsutsimullu sunniuteqarnerluppoq. Uumasunut ajoqutaaginaratik, taakkumi plastikkit nerisassaasoralugit nerisarmatigit, mingutsitsineq pinggortitamut avatangiisitsitsinnullu takus-sunartunngortitsisarpoq. Taamaammat iliusissanik pilersitsinissaq pingaarnertut isigineqarput, plastikkinik atuikillisaanissaq aamma plastikkinik eqqaariaatsip pitsanngorsarnissaa qulakkeerniarlugu.

Naalakkersuisut suliniuteqarnermut pilersaarutaanni "Pinggortitami plastikkeqannginnerusoq" plastikkinut ajornartorsiuteqarneq pillugu suliniuteqarnermut nassataqarpoq. Iliusissamik pilersaarutit imaraat iliusissat arfinillit, plastikkinik atuinitsinik annikillisaanissamik imalik aammalu plastikkinik ullumikkut iliuuserineqartunut aallaavigalugit suliniutissat.

Pinggortitaq minguitsoq inuunitsinni peqqissutsitsinnut toqqammaviulluinnarpoq. Pinggortitap, pinggortitalu inuus-

sutissatut tunniussinnaasai maannakkut siunissamilu, nuannaarutissatuut qulakkeertussaavoq. Plastikkinik ajornartorsiuteqarnerup pingaarnersiuermi ilaatinneqarneri, Naalakkersuisut minguitsumut ikaarsaariarnerannut ilaalluinnarpoq.

Suliniutissatut pilersaarutit innuttaasut akornanni iliuuseqarlutik qaffakkiartuinnarnerannut naapertuulluinnarpoq, asser-suutigalugu illoqarfinni nunaqarfinnilu facebook-imi nittartakami "plastic not so fantastic"-imi takuneqarsinnaasutuut assigiinngitsorpassuartigit saliinernut ingerlatsitsisoqartarpoq. Aaqqiussutissanik uukkataqarnitsigut ataatsimoorluta, pinggortitami, imaani illoqarfinnilumi plastikkinik annikinnerulersitsissutaasussanik iliuuseqarnitsigut. Plastikkinik atueriaatsimi pissuserisarput ajunngitsumut saatissinnaavarput, suliniutissat iliusissami pilersaarummiittut atornerisigut.

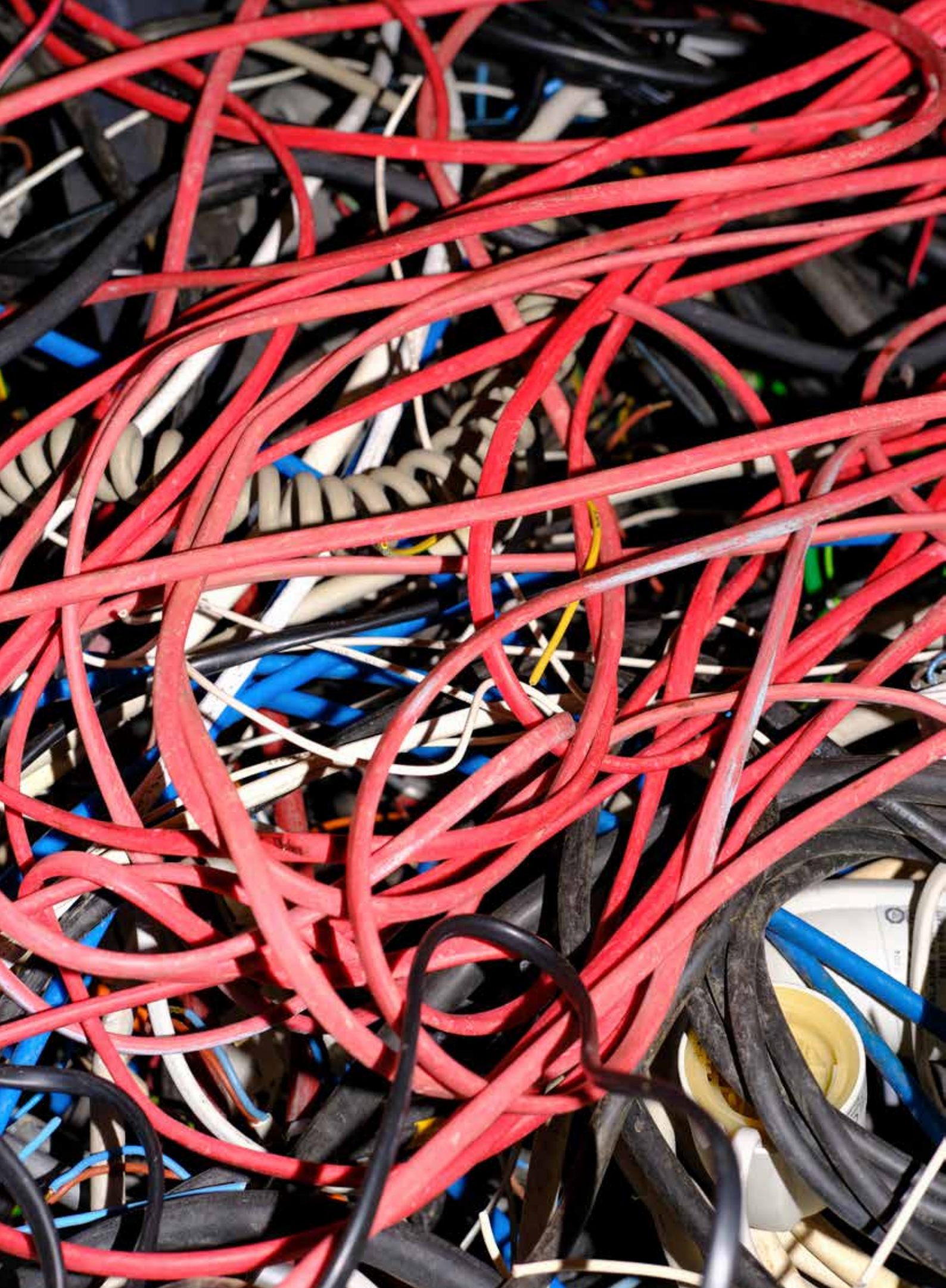
Pinggortitamik avatangiisinillu najukkatsinnik paarsilluarnissamut suliniuteqartunut tamaginnut qujanaq.

Atuarluarina

Kalistat Lund

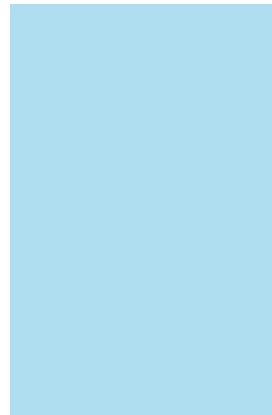
Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutinut Avatangiisinullu Naalakkersuisoq

Imai

9	2. Tunngaviusoq aamma aallaqqaasiut
12	3. Inatsisinut aamma suliniuteqarnernut killiffik
12	3.1 Nunami namminermit suliniut
13	3.2 Plastikkit pillugit EU-mi inatsisit
13	3.3 Danmarkimi aamma Islandimi plastikkinut iliuusissanut pilersaarutit
15	3.4 Najukkani suliniutit
15	3.5 Pilersaarutit aamma misissuinerit allat
17	3.6 FN-imi Nunarsuarmi siunnerfiit
18	4. Plastikkinik sumiissusersiineq
18	4.1 Plastikkit suussusaat aamma plastikkinik atuineq
20	4.2 Eqqagassat annertussusaat suliarineqarnerilu
21	4.3 Killiffinnut eqikkaaneq
21	4.4 Annertussutsit
22	5. Aallussiviusussat
22	5.1 Aallussiviususaaq 1: Puussiat/puussiat plastikkit
26	5.2 Aallussiviususaaq 2: Anartarfilerinermut puussiat
28	5.3 Aallussiviususaaq 3: Plastikkinik tunisassiat ataasiaannagassat
30	5.4 Aallussiviususaaq 4: Mikroplastit
34	5.5 Aallussiviususaaq 5: Plastikkit aalisarnermik inuussutissarsionermeersut
37	5.6 Aallussiviususaaq 6: Paasititsiniaanerit
38	6. Nunani tamalaani suleqatigiinnerit
40	7. Naggasiineq
42	8. Ilanngusaaq

2. Tunngaviusoq aamma aallaqqaasiut

Suliniutissanut pilersaarummik iliuusissanut tunngasumik, plastikkinik atuinerup annikillisinnissaanut siunertaqartussamik, saqqummiussinissamik Naalackersuisut pisussaaffilerneqassasut, 2019-imi upernaakkut ataatsimiinnermi Inatsisartut aalajangerput. Suliniutissanut pilersaarut siunnerfiit immikkoortuinik suliniutissanillu aalajangersimasunik imaqassaaq, aammalu suliniutissanut pilersaarummi anguniagaq pingaarneq, plastikkinik atuinerup annikillisinnissaanut anguniagaqarlunernut, EU-mit ilitersuutaasunit, annikinnerusariaqanngilaq.

Suliniutissanut pilersaarummi iliuusissanut tunngassuteqartumi tassani, plastikkinik atuinerup annikillisinnissaanut tunngatillugu Naalackersuisut suliaqarnerannut pingaarnersiuerannullu pingaarnertigut tunaartassaliissaaq. Pilersaarut suliniutissanik aalajangersimasunik arlalinnik, Naalackersuisut ukiut arlaqanngitsut iluanni piviusunngortinniarlugit sulissutiginiagaannik, imaqarpoq. Suliniutissat iliuusissanut aalajangersimasunik innersuussilluni aamma aningaasaqarnikkut avatangiisigullu sunniutaasussanik pingaarnertigut nalilersuilluni, nassuiarneqarput. Suliniutissat taamatutaaq, tamatum piviusunngortinneqarsinnaanissaanut aqqissuussaannikkut (suleqatigisassat akuutinneqartut) inatsisigullu qanoq piumasaqaateqartoqarneranut tunngatillugu, nassuiarneqassapput. FN-ip Nunarsuarmi siunnerfii aamma EU-mi anguniagarineqartut tunngavigineqarput, aammalu suliniutissanut pilersaarummi suliniutissat taamaallitutik suliniuteqarnernut EU-mi ingerlanneqartussatut naatsorsuutigineqartunut, naapertuupput.

Plastikkinik atuineq

Kapitali 4-imi sumiissusersiinnermut immikkoortumi allassimasutut, Naatsorsueqqissaartarfik naapertorlugu 2018-imi plastikkit aamma nioqqutissat plastikkinik sanaajusut 2.800 tons eqqunneqarput. Naatsorsueqqissaartarfik naapertorlugu taamatutaaq 2016-imi tunisassiat 218 tonsit eqqunneqarput, soorlu tipigissaatit, kusassaatit aamma eqqiaatit, amerlanertigut mikroplastinik akoqartartut (2018-imut annertussusaat naatsorsorneqanngillat), tunisassiaasut annertunerusumik plastikkinik poortuutillit aammalu akuttunngitsumik mikroplastinik akoqartartut.

Naliliisoqarpoq 2019-imi novembari tikillugu ukiumut puussiat tigummiartaatit plastikkit 4-5 millionit aamma anartarfilerinnermut puussiat plastikkit 470.000 missaat atorneqarsimasut.¹ Taakku saniatigut gummit sequnerit arsartarfinni ivigaasanik qallikkaneersut mingutsitsinermi ajornartorsiutaapput. Gummit sequtsikkat atorneqartut arsartarfinniit peerlutik avatangiisinut siaruartarnerat unammillernartortaqarpoq.

Matumani qanoq annertutigisoq pineqarnerisooq ilisimaneqanngilaq, kisiannili gummit sequtsikkat tamarmiusunit ukiumut 1-4 %-it peer-tarsimassasut naliliisoqarpoq. Gummit sequtsikkat pinngortitamut immanilu avatangiisinut pisinnaapput, aammalu mikroplastimik mingutsitsinermut aallaaviusinnaallutik.

Ajornartorsiut

Plastikkik eqqortumik iliuuseqarfigineqanngitsut, sineriak sinerlugu aamma imaani, pinngortitami amerliartuinnarnerat, pingaarnertigut avatangiisini ajornartorsiutaavoq. Plastikkit tunisassiani arlalinni atorneqarpoq, soorlu puussiat, poortuutissat, aalisakkanut qassutit, puuiaasat, nerinnermut atortut ataasiaannagasat, tipigissaatit aamma eqqiaatit. Plastikkit pinngortitami qimatat kusanaallsitsisarput, peqatigisaanillu plastikkit nunami aamma imaani uumasunut annertuumik sunniinerluttarput. Uumasut plastikkit nerisarpaat, tamatumalu kingorna plastikkit ilaat uumasut aqjaruiniiginnartarput. Assersuutigalugu timmissat imarmut qaquullit 85 %-ii angullugit plastikkinik aqjaruiniittoqartoq, misissuinerup Aarhus Universitet-imit suliarineqartup (SUMAG) takutippaa. Peqatigisaanik plastikkit pinngortitamittut ukiuni kingullerni amerliartuinnavissimasut, misissuinerup, imaani avatangiisini illersuinissamat nunani tamalaani suleqatigiiffimmit OSPAR-imit aamma Issittumi Siunnersuisooqatigiinnit suliarineqartup, takutippaa (tak. imm. 3.4).

Nunami namminerimi

Eqqakkat najukkami imaani aallaaveqartuneersuusut aamma nunamit aallaaveqartuneersuusut, Kalaallit Nunaata sineriaa sinerlugu eqqakkanik misissuinerit takutippaat. Eqqakkat immap sarfarneranit ungasissumut ingerlanneqartarnerat annikitsuinnarmik pisooqataavoq². Tamanna taamaallilluni isumaqarpoq plastikkit eqqakkat, sineriapput sinerlugu takussaasut, najukkaneersuusut. Pingaartumik plastikkit mingutsitsinermi tamarmiusumi annertuujupput, taamatullu imikumik kuutsitsineq imaani mikroplasteqalersitsisinaalluni

Nunani tamalaani

Pinngortitami aamma imaani avatangiisini plastikkit ajornartorsiutaanerat Kalaallit Nunaanniinnaq iluarsineqarsinnaanngilaq. Plastikkinik avatangiisinniittunit annikinnerusut nunat allat sineriaannit avalattusarput³. Taamaattumik plastikkinik mingutsitsinerup anigorniagassaanerata nunani tamalaani ataqatigiissitilluni qaqqinneqarpat soqutiginar-tussaaq. Plastikkit ataatsimoorluni annikillisinnissaat siunertaralugu, suleqatigiinnerit nutaat pilersinneqartarput aamma pioreersut annertusarneqartarlutik.

2 Jakob Strand-imit (Aarhus Universitet) saqqummiunneqartoq: "Kalaallit Nunaanni immami eqqakkanik misissuineq", 2018-imi Hold Norge Rent pillugu ataatsimeersuarnermi.

3 Tigusiffik: Desktop Study on Marine Litter final draft 14. februaari 2019.

1 COWI: "Avatangiisinut politikimi aningaasaqarnermut aqutsissutit, pingaartumik avatangiisinut akitsuutit siunnerfeqartut", 2018.

Ataqatigiissaarineq

Plastikkinik atuinerup annikillissinnissaanut iliuusissanut tunngasumik suliniutissanut pilersaarut manna pilersaarutitut suliniuteqarnernullu allanut ingerlanneqareersunut aammalu ingerlanneqartunut ataqatigiissillugu isigineqassaaq, ilanngullugit:

- > Naalackersuisut 2020-2031-imut Eqqagassalerinermut pilersaarutaat, pitsaanerusermik eqqagassalerinermik pilersitsinissamik qulakkeerisussaag, taamaalilluni ilaatigut plastikkit eqqakkat pinngortitamiiertassanatik.
- > Kommunit ataatsimoorlutik eqqagassalerinermut ingerlatseqatigiiffianik nutaamik ESANI A/S-imik pilersitsineq, aamma Nuummi aamma Sisimiuni nunami namminermi ikuallaavinnik marlunnik siunissami sananissaag, tassani illoqarfinnit nunaqarfinnillu tamaginnit eqqakkat taakkununga assartorneqarsinnaassallutik ikuallanneqarsinnaassallutillu.
- > Naalackersuisut aalisarnermi, piniarnermi aallaaniarnermilu atortunik annaasanik qimaannakkanillu saliiinissamut suliniutissanut pilersaarutaat.
- > Cigaritsit kimmivikui pillugit nalunaarut (suliarineqarpoq).
- > Avatangiisinut aningaasaateqarfik, avatangiisini suliniutitut aningaasassanik immikkoortitsisarpoq.
- > Nunami namminermi paasititsiniaaneq, soorlu "Pinngortitap Paarsisui".

Aallussiviusussat aamma suliniutissat

Suliniutissanut pilersaarummi suliassaqarfii 6-it Naalackersuisut plastikkinik atuinermik annikillissiviginiagaat saqqummiunneqarput. Aallussiviusussani suullertut pingaarnertullu inuiaqatigiinni pissusilersortarnermik allannguinnissaag pingaarnarpaavoq. Inerteqquteqarnermik, plastikkinik tikisitsisarnermik annikillititsisussamik atuutsitsisoqalissaaq, aammalu tamatumapeqatigisaanik suliniutit plastikkinik igitanik suliqaartarnermik pitsannguinermik kinguneqassapput. Aallussiviusussat taakku tamarmik immikkut suliniutissartaqarput, inuiaqatigiinni plastikkinik atuinerup ataatsimut isigalugu annikillissinnissaanut aqqutissiuiniarluni atuutsinneqalertussanik, aammalu pinngortitami plastikkit annikinnerulernerinik kinguneqartussanik.

Pilersaarutip aaqqissugaanera

Plastikkinik atuinerup annikillissinnissaanut suliniutissanut pilersaarut manna imatut aaqqissugaavoq:

- > Nunami namminermi, EU-mi aamma nunani allani inatsisit suliniuteqarnerillu killiffiat.
- > Nunami namminermi plastikkinik pingaarnertigut sumiissusersiinarneq.
- > Aallussiviusussat aamma suliniutissat, suliassaqarfii ataasiakkaat iluanni ingerlanneqartussat pilersaarutigineqartut nassuiarneqarnerat.
- > Kalaallit Nunaata nunani tamalaani naapittarfinni kattuffinnilu peqataanerannut nassuiaaneq.
- > Naggasiineq.

Naalackersuisut aallussivigisassaag aamma suliniutissat**AALLUSSIVIUSUSSAQ 1 PUUSSIAT/PUUSSIAT PLASTIKKIT**

- Puussianut ipulinnut avatangiisinut akitsuusiisarneq **2019**
- Puussiat plastikkit saattut inerteqqutigineqalernerat **2023**

AALLUSSIVIUSUSSAQ 2 ANARTARFIIT PUUSSIARTAAT

- Anartarfiit puussiaratassannut periaatsinut maannakkut atornerqartunut taarsiunneqarsinnaasunik misissuineq **Aallartinneqarpoq**

AALLUSSIVIUSUSSAQ 3 PLASTIKKINIT ATAASIAANNAGASSANIT TUNISASSIAT

- Plastikkinik ataasiaannagassanik tunisassianik arlalinnik inerteqquteqalernerat **2023**

AALLUSSIVIUSUSSAQ 4 MIKROPLASTIT

- Arsartarfinnit ivigaasanik qallikkanik mikroplastit piarneri annikinnerusoq **2023**
- Imikoornernut aaqqiissutissat pisariitsut pillugit ilisimasanik inerisaaneq **2022-2023**

AALLUSSIVIUSUSSAQ 5 PLASTIKKIT AALISARNERMIK INUUSUTISSARSIORTUNEERSUT

- Eqqaanissamut periarfissanut pitsaanerusermik periarfissat misissornerarnerat **Aallartinneqarpoq**

AALLUSSIVIUSUSSAQ 6 PAASITITSINIAANERIT

- Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni plastikkinik annikillissivigisassaag pillugu paasititsiniaanernik ingerlatsilerneq **2022-2023**

3. Inatsisinut aamma suliniuteqarnernut killiffik

Kapitalimi matumani nunami namminerimi aamma EU-mi inatsisinut attuumassuteqartunut killiffissiuisoqarpoq. Tamatuma kingorna danskit aamma Islandimiu plastikkinut iliuusissanut pilersaarutaat naatsumik saqqummiunneqarput. Misissuiner-nut allanut aamma suliniuteqarnernut attuumassuteqartunut allanut immikkoortumi innersuussiviit ilanngunneqassapput. Kiisalu suliniutissanut pilersaarummi suliniuteqarnerni ataa-siakkaani siunnerfiit suut FN-ip Nunarsuarmi siunnerfiinut sammitinneqarnerisut, naatsumik nassuiarneqarpoq.

EU-mi plastikkinut suliaasaqarfinnut anguniagaqarnernik suku-miinerusumik nassuiaaneq aamma danskit aamma Islandimiu plastikkinut iliuusissanut pilersaarutaanni suliniutissat pingaarnertigut allaaserineqarnerat, ilanngussaq 1-tut ilanngunneqarpoq.

3.1 Nunami namminerimi suliniut

Avatangiisinut aningaasaateqarfik

Avatangiisinut aningaasaateqarfimmik pilersitsinissaq Inatsisartut 2018-imi ukiaanerani akueraat. Nunarput tamakkerlugu avatangiisinut tunngasut pitsannorsarneqarnissaannik suliaqarneq Avatangiisinut aningaasaateqarfimmi tunngavissinneqassaaq. Ilaatigut avatangiisinut akitsuutinit isertitat, suliniuteqarnernut avatangiisinut suliaasaqarfinni arlalinni qanoq pissutsinik pitsannorsaa-sussanut tapersiinissamut, Avatangiisinut aningaasaateqarfik aqqutigalugu immikkoortinneqassapput.⁴

Avatangiisinut aningaasaateqarfik avatangiisinut suliaasaqarfiup iluani suliniutinut aningaasassanik ukiut tamaasa agguaa-sisassaaq. Taamaalilluni aningaasaateqarfik plastikkinik atuinerup annikillisinneqarnissaannut aamma plastikkinut eqqakkanut tunngatillugu suliniuteqarnernut siunnersuutigineqartunut aningaasalersuinnaalissaaq. 2020-mi assersuutigalugu avatangiisinut suliniutinut 28-nut aningaasassanik agguaa-soqarpoq. Suliaasat ilaatigut plastikkinik atuinerimik annikillisaa-nissamut atueqqittarnermullu, anartarfilerinerimi aqqiissutis-sanut, eqqakkanik immikkoortiterisarnerup atueqqittarnerullu annertunerulerneranut, kiisalu pingaartumik inuusuttut meeqqallu avatangiisit pillugit ilisimasaqarnerulernissaannut tunngasuupput.

Eqqagassalerinerimut pilersaarut

Naalackersuisut piffissamut 2020-2031 eqqagassalerinerimut pilersaarutaanni ilaatigut aningaasarsiorfiusuni suliaqartut assigiinngitsut oqaloqatiginerisigut, plastikkinik atoqqiinerulernissaq aammalu plastikkinik atuinerup annikillisinneqarnis-

saa, sammineqarput. Tamatuma saniatigut nunami namminerimi ataatsimoorussamik eqqagassalerinerimut aqqiissutissaq eqqagassalerinerimut pilersaarummi pingaarnertut ilaatinneqarpoq, tassani nuna tamakkerlugu eqqakkat ikuallanneqarsinnaasut Sisimiuni aamma Nuummi ikullaavinni nutaani ikuallanneqartassallutik. Plastikkinik atuinerup annikillisinneqarnissaanut suliniutissanut pilersaarummi matumani suliniuteqarnerit, eqqagassalerinerimut pilersaarummut naapertuupput.

Eqqagassalerinerimut ingerlatseqatigiiffik

Kommunit ataatsimoorlutik eqqagassalerinerimut ingerlatseqatigiiffiat ESANI A/S 2019-imi marsimi pilersinneqarpoq aamma nunami namminerimi eqqagassalerinerimi aqqiissutissap ineriartortinneqarneranut kingusinnerusukkullu ingerlanneqarneranut, qitiusutut inissimalertussaalluni. ESANI A/S-ip nunami namminerimi ikullaavimmik pilersitsinissaq ingerlatsinissarlu aamma eqqakkanik ikullaavinnut assartuussinissaq, akisussaaffigai. Aningaasartuutit kommunit akornanni nammaqatigiinnikkut matussuserneqassapput. Nunami namminerimi ikuallaavii nutaat marluk taakkua kingusinnerpaamik 2024-imi naammassillugit sananeqareersimassasut naatsorsuutigineqarpoq.

Ikuallaasarfik

Nunami namminerimi eqqagassalerinerimut aqqiissutissaq pilersinneqareerpat, illoqarfinnit nunaqarfinnillu tamaginnit eqqakkat ikuallanneqarsinnaasut, nuna tamakkerlugu ikullaavinni marluusuni suliarineqartussanngorlugit assartorneqartalissapput. Taamaalilluni eqqaavissuarni eqqakkat annertuumik annikillisinneqassasut naatsorsuutigineqarpoq. Eqqakkat ikuallanneqarsinnaasut (plastikkat ilanngullugit), nunaqarfinni illoqarfinnillu isumannaatsunngorlugit poortorneqartassapput, tamatumalu kingorna nuna tamakkerlugu ikullaavinnut annerusunut ikuallatassanngorlugit nassinneqartallissallutik. Plastikkit aamma eqqakkat allat eqqaavissuarnit pinngortitamut teqarsinnaanerinet aarlerinaataasut annikillinerat, tamatuma siunissami malitsigissavaa. Peqatigisaanik plastikkit aggornerisa (annerusut) ilaasa, soorlu aalisakkanut qassutit, atoqqinneqarsinnaanerulersinnissaannut periarfissat pitsaanerulissapput, tassani illoqarfinnit nunaqarfinnillu qitiusumi katersuiffimmut plastikkinik immikkoortiteriikkanik assartuussisoqarsinnaalissammat. Ikuallaavii tamarmik 2024-imiit EU-mi ikullaavnermut malitassiat malissagaat pillugu anguniaga-sanik Naalackersuisut aalajangersaapput, ilanngullugit gassinik putsu-neersunik saliineq. Nunalerinerimut, Imminut Pilersornerimut, Nukissiutinut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik naliliivoq, tamanna aatsaat ikullaavinni annerusuni anguneqarsinnaasoq.

⁴ Avatangiisinut aningaasaateqarfik pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 9, 27. november 2018-imeersoq

Illoqarfinni nunaqarfinnilu allani, eqqakkanik ikuallanneqarsinnaasunik poortuulluni poortuusersuillunilu nunami namminer mi aqqiissutissami peqataasuni, Sisimiuni aamma Nuummi nuna mi namminer mi ikuallaavinnik nutaanik marlunnik pilersitsiner mut atatillugu, tigooqqaasarfinnik pilersitsisoqassaaq. Eqqak kat passukkuminarnissaat, aammalu eqqaavissuarnit eqqak kanik maaniinnarmiittoqannginnissaa, poortuiner mi qulakkeerne qassaaq (ilangullugit plastikkit).

Nuna tamakkerlugu aalisarnermut, piniarnermut aallaaniarnermullu atortut qimaannakkat annaasallu pillugit suliniutinut pilersaarut

Kiisalu qassutikunik, qassutunik natersiutunik qimaannakkanik kiisalu nunarput tamakkerlugu piniariartarfinni piniarner mut atortunik qimaannakkanik salinissamut suliniutissanut pilersaarutip suliarineqarnera 2019-imi aallartinneqarpoq. Aalisakanut qassutit aamma piniarnermut atortut allat annaaneqarsimasut, imaani avatangiisini plastikkinik annertuumik mingutsit-sisuusarput.

Cigaritsit kimmivikui pillugit nassuiaat

Suliniutit suut, cigaritsit kimmivikuinik tamaangaannaq igitat ikilisinniarlugit aallartinneqarsinnaanersut nassuiaammi misisorneqarpoq. Taakkunani siunnersuutit arlallit aammalu nunani assigiinngitsuni, taamaattorli pingaartumik Danmarkimi sunniutit nalliiinerit tunngavigneqarput.

3.2 Plastikkit pillugit EU-mi inatsisit

Suliniuteqarnerit pilersaarummi siunnersuutigineqartut, sapinngisamik anguniagaqarnerit EU-p plastikkinik atuinerup annikillisinnaanut aalajangersagai inorlugit inissisimatinneqannginnissaat, pingaartinneqarpoq.

EU-mi poortuutissanut malitassiaq 2015-imi, eqqagassaleri-nermut malitassiaq 2018-imi aammalu plastikkinut ataasiaannagassanut malitassiaq 2019-imi, akuerineqarput.

Poortuutissanut malitassiaq

Poortuutissanut malitassiaq ilaatigut puussianik tigummiartaatinik annikillisisinissaaq pilugu anguniakkanik imaqarpoq. 2019-imi ukiumut innuttaasup ataatsip puussiat tigummiartaatit 90-it taamaallaat atussagai anguniarneqarpoq, aammalu 2025-imi ukiumut innuttaasumut ataatsimut puussiat 40-it anguniagaallutik.

Eqqagassaleri-nermut malitassiaq

2025-imi puiaasat plastikkit 77 %-ii aamma 2029-imi 90 %-ii katersorneqassasut, eqqagassaleri-nermut malitassiaq anguniakkanik ilaatigut imaqarpoq. Tamatuma saniatigut plastikkinik eqqakkanik immikkoortiteri-nermut aammalu atoqqiisarnermut pitsaassusissanut malitassiornissaaq sulissutigineqassaaq.

Plastikkinut ataasiaannagassanut malitassiaq

Poortuutissanik ataasiaannagassanik, tunisassianik ataasiaannagassanik aamma neriner mut atortunik ataasiaannagassanik plastikkinik atuinerup annikillisinneqarnissaa, plastikkinut ataasiaannagassanut malitassiami sammeneqarpoq. Taamaattumik vatpind-inik, neriner mut atortussanik, puugutaasanik aamma milluaatinik il.il. plastikkinik inerteqquteqarneq 2021-imi EU-mi atuutsinneqalissaaq.

EU-mi plastikkinut suliassaqarfimmi takorluukkat siunnerfiillu ilangussaaq 1-imi sukkumiinerusumik nassuiarneqarput.

3.3 Danmarkimi aamma Islandimi plastikkinut iliuusissanut pilersaarutit

2018-imi decembarimi "Plastikkit maangaannartitsinani" Danmarkimi taamanikkut naalackersuisuusut saqqummersippaat. Pilersaarut annikillisisinissamut aammalu plastikkinik pitsaannerusumik passussinissamut suliniutissanik 23-inik imaqarpoq.

Islandimi plastikkinik annikillisisinissamut iliuusissanut pilersaarummut missingiut, 2018-imi oktobarimi tamanut saqqummersinneqarpoq. Pilersaarut suliniutissanik pingaarnernik pingasunik, tamarmik immikkut anguniakkanik 4-8-inik imaqar-tunik, imaqarpoq.

Iliuusissanut pilersaarutini marluusuni tamaginni aallussiviu-sussat makkuupput:

- > Puussiat tigummiartaatit
- > Poortuutissat ataasiaannagassat
- > Plastikkinik atuinerup annikillisinneqarnissaa
- > Mikroplast
- > Plastikkinik atoqqiineq
- > Mingutsitsinngitsumik pisiniartarnerit
- > Pinngortitami imaanilu plastikkit
- > Plastikkinut taarsiutassat

Suliassaqarfinni arlalinni Danmark aamma Island plastikkinik annikillissitsinissamat assigiinnik siunnerfeqarput. Tassani pineqarput:

- > Puussiat plastikkit tigummiartaatit ataasiaannartakkat, nunani marlunni taakkunani inerteqquteqarnissaq kissaatigineqarluni,
- > Mikroplastit, tassani kusanarsarnermut tunisassiani mikroplastit inerteqqutigineqarnissaat kissaatigineqarluni,
- > Pitsaanagerusumik atorluannaissaq siunertaralugu plastikkinik immikkoortiterisarnermut malitassat, aamma
- > Aalisakkanut qassutit aamma aalisarnermut atortut sammineqarnerat.

Tamatuma saniatigut suliniutissat, nunanut tamaginnut immikkuullarissunik samminnittut, arlaqarput. Suliniutissat taakkua sukumiinerusumik ilanngusaaq 1-imi allassimapput.

Sunniiniutissat atorreqartut tassaapput inerteqquteqarneq, akitsuutit, paasisutissiineq, nalunaaqutseruineq aammalu anguniakkat nalinginnaasut. Taamaallilluni suliniuteqarnerit tamarmik inatsisitigut ingerlanneqarnissaat piumasaqaataanngilaq, kisianni oqaloqatigiinnikkut suleqatigiinnikkullu taakkua ilai arlallit atuutsinneqalersinnaallutik.

3.4 Najukkani suliniutit

Innuttaasut suliffeqarfiillu amerlasuut plastikkinik atuinermik annikillissitsinissamat aamma plastikkinik pinngortitamiittunik ikilissitsinissamat tapersersuereerput. Immikkoortumi matuma kingulianiittumi suliniuterpassuit, suliffeqarfinnit innuttaasunillu aallartinneqarsimasut ilaat allaaserineqarput.

Qalut Vónin

Aalisartut aalisakkanut qassutit atorunnaartut Qalut Vóninimut tunniussinnaavaat aammalu qassutiniq nutaanik pisissutissatut allagartamik pissarsissutigisinnaallugit. Taamatuttaaq qassutit atorunnaartut katersorlugit Estlandimut tamatumalu kingorna Kina-mut assartorneqartarnerini Qalut Vónin-imit Kommuneqarfik Sermersooq suleqatigineqarpoq, tassanilu qassutikut sequtserlugit nutaatut atoqqinneqartarput.⁵

Polaroil

Polaroil aamma Pilersuisoq 2019-imi novembarimili sullisseriaatsimik ineriartortitsisimapput, tassanilu dunkit plastikkit Texaco-meersut aalajangersimasut utertinneqarsinnaapput, dunkilu ataaseq 3 koruunisissutigineqarsinnaalluni. Polaroil-imit oqaatigineqartut malillugit suliniut iluatsilluarsimavoq, ukiup ataatsip ingerlanerani dunkit imaqanngitsut 22.981-it utertinneqarsimallutik. Dunkit katillugit 28.242-t tunineqarsimapput, utertitallu 81 procentinik amerlassuseqarput.⁶

Niuerneq

Nunatsinni plastikkit ajornartorsiutaanerini kalaallit niuertut suleqatigineqarnissaat Naalackersuisunit pingaartinneqarpoq. Kalaallit niuertut plastikkinik ikilisaaneq sulissutigereerpaat. 2018-imi Brugseni puussianik nutaanik atuutsitsilerpoq, taakulu atortut arorsinnaasut minnerpaamik 85 %-inik annertusisillit atorlugit sanaajupput. Aamma Pisiffik pisisartuminut puussianik atoqqissinnaasunik pisinissamat kaammattuilluni paasitsiniaaneramik ingerlatsivoq.

Najukkani saliisarnermi suliniutit

Facebook-imi quppernermi "Plastic Not So Fantastic"-imi kaammattuineq anner tusoq takuneqarsinnaavoq. Nittartagaq 4.000-t sinnerlugit ilaasortaqarpoq. Najukkani ingerlaavartumik saliisoqartarpoq, taakkunangaanniillu assinik siaruarterisoqartarpoq. 2019-imi septembarimi "World Cleanup Day", ulloq nunani tamalaani saliiffusoq ingerlanneqarpoq. CSR Greenland Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiiffigineqarluni ullormik tassanga aqqissuussivoq, tassanilu Nuup Saavani sineriak sinerlugu eqqakkat 55 kilot sinnerlugit katersorneqarput. Maria Motzfeldt Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmit tapiiffigineqarluni suliniummi "Eqqaavimmu", meeqqat eqqakat pillugit iliuuseqarnissamat ilinniartitsinermini iluatsitsillu arpoq.

3.5 Pilersaarutit aamma misissuinerit allat

Issittumi sumiiffinni imaani avatangiisini plastikkinik misissuinerit arlallit ingerlanneqareerput. Ikinnerusut Kalaallit Nunaani eqqaanilu ingerlanneqarsimallutik, misissuinerit anner tunerpaartai Svalbard-ip eqqaani ingerlanneqarsimallutik. Ilisima-tuut arlallit imaani uumasunilu plastikkit aamma mikroplast-it anner tussusaannik misissuinissaq siunertaralugu, sumiiffinnut orniguttarsimapput aammalu orniguteqqittarsimallutik.

5 Sermitsiaq: "Aalisartunut neqeroorut: Qassutikut akissarsissutigikkik", 2020-mi februaarimi.

6 KNI: "Ukioq ataaseq utertitsisarnermik atuiffusoq", 2020-mi novembarimi.

OSPAR

OSPAR tassaavoq nunani tamalaani isumaqatigiissut, tassani nunani naalackersuisut 15-it aamma EU Atlantikup avannaata kitaani imaani avatangiisini illersuinissaq pillugu suleqatigiil-lutik. OSPAR imaani eqqakkat pillugit nunap immikkoortuini iliuusissanut pilersaarummik suliaqarsimavoq.

OSPAR-ip iliuusissanut pilersaarummi ilaatigut suliniutissat makkua tikkuarpai:

- > Eqqagassalerinerup imaani avatangiisini sunniisartup sammineqalernissaanut, eqqagassalerinermik suliaqartut oqaloqatigineqassapput.
- > Eqqaavissuit sinerissamut qanittumiittut suussusersineqassapput, tassani taakkua imaani avatangiisinut navianarsinnaammata.
- > Tunisassiortut akisussaaffeqarnerannut periusissiat, tunisassianut imaani avatangiisinut sunniisartunut tunngatillugu akisussaassuseqarnissaq pillugu tunisassi-ortunut piumasaqaateqarfiusut, nittarsaaneqassapput.
- > Aalisariutit imaani avatangiisini eqqagassanut pilersaarummi ilaatinneqalernissai tunngavissineqassaaq, taamaallitutik taakkua umiarsualivinni arlalinni eqqagassaminnik niuisinnaassallutik.
- > Aalisartunut aamma aalisarnermut suliassaqarfimmi avatangiisinut pikkorissaanernik immikkut ittunik suliaqartoqassaaq.

Misissuinerit allat

2016-imiit 2017-imut Aarhus Universitet-imi ilisimatusartut Kalaallit Nunaanni imaani eqqakkanik misissuinerimik suliaqar-put (SUMAG-imi suliniut). Misissuinermit tassanga makkua inernilunneqarsinnaapput:

- > Sineriaat sinerlugit eqqakkat qanoq annertutiginersut, nunap immikkoortuini assigiingissuteqarpoq. Eqqakkat Kalaallit Nunaata kitaaniittut Nordsøen-imut sanilliunneqarsinnaanga-japput.
- > Missiliorneqarpoq plastikkit eqqakkat affangajai imaani aam- ma Kalaallit Nunaata kitaa sinerlugu nassaarineqartut, tas- saapput plastikkit, Tunumi plastikkit eqqakkat affai sinner- lugit aalisarnermut attuumassuteqarlutik. Plastikkit allat tassaapput poortuutissat, imassat amerlasuunik imallit, puus- siat, ballongit aammalu oqorsaatisat. Plastikkit katillugit eqqakkat Kalaallit Nunaata sineriaaniittut 80 %-iisa missaan- niipput.

- > 2016-imi paasineqarpoq Kalaallit Nunaata kitaani timmissat misissorneqartut (timmiakuluit) 85 %-ii tikillugit plastikki- nernik ataatsimik arlalinnilluunniit aqajarormioqartut (pingaartumik mikroplast-it pingaanginnerit, plastikkinik annerusuneersut). OSPAR-imi allattuiiffimmi allassimavoq, uumasut/timmissat annerpaamik 10 %-ii plastikkinik aqa- jarormioqqaasaasut.

2019-imi issittumi imaani avatangiisini eqqakkat pillugit misis- suinerni eqikkaaneq ingerlanneqarpoq.⁷ Tassani inernilussat ilai makuupput:

- > Svalbard-imi paasineqarpoq eqqakkat imaani eqqaanilu ka- tersorneqartut 44 aamma 100 % akornanniittut, aalisarner- mik inuussutissarsiornermeersuusut. Ilaatigut tassaallutik aalisakkanut qassutit, strapbånd, folie aamma allunaasaq.
- > Aalisariutit saniatigut umiarsuaranit allanit eqqakkat qanoq annertutiginersut aalajangeruminaappoq, tassami illunit eqqakkanut assingusut eqqakkat aamma nunami ingerlata- neersuusinnaammata.
- > Nunami eqqaavilereriaaseqannginneq aamma imaani eqqakka- nik mingutsitsinermut pissutaasinnaavoq. Sineriaat sinerlugit illoqarfinni inuiaqatigiit ikittukkaat, naammanngitsumik eqqa- gassalerveqartut, arlalippassuupput.
- > Imikumik saliiveqannginneq imaani mikroplasteqalerneranik kinguneqarsinnaavoq, ilaatigut annoraamernit akuukkanik akullit, amerlanertigut issittumiittuni atorneqartartut, error- neqarneranni.

Plastikkit pillugit suliniutissanut pilersaarutit matuma siuliani taaneqartut, EU-mi plastikkinut suliassaqarfimmi anguniagari- neqartut sinnerfigineqartullu kiisalu issittumi avatangiisini plastikkit pillugit misissuinerit ingerlanneqareersut, aallussivi- ussanut suliniutissanullu, plastikkinik atuinerup annikillisin- nissaanut suliniutissanut pilersaarummi iliuusissanut sammisu- mi matumani nassuiarneqartunut, tunngavigineqarput.

7 PAME, "Desktop Study on Marine Litter, including Microplastics in the Arctic", 2019

3.6 FN-imi Nunarsuarmi siunnerfiit

Piujartitsisussamik ineriartortitsinerup FN-ip Nunarsuarmi siunnerfii Naalakkersuisut suliaqarneranni akuutillugit ilaatinneqarput, taamaattumillu aamma plastikkinik atuinerup annikillissinnissaanut suliniutissanut pilersaarummut matumunnga akuutillugit ilaatinneqarlutik.

Nunarsuarmi siunnerfiit suliniutinut pilersaarummi kalluarneqartut, talerpiatungaani allassimapput.

Plastikkitt annikillissinneqarneranni, imaani aammalu nunami plastikkit pineqartillugit, siunnerfiit immikkoortui matuma siuliani taaneqartut tamarmik arlaatigut naammassineqasapput.

FN-imi piujartitsiviusumik ineriartortitsinerup nunarsuarmi siunnerfiit

<p>SIUNNERFIK 6 Imeq saligaatsoq eqqiluisaarnissamilu atortut</p>	<p>6.3: 2030 nallertinnagu erngup pitsaassusaaq pitsanngortinneqassaaq, mingutsitsinerup millisinneratigut, eqqakkanik eqqaanerup atorunaarsinneratigut, akuutissanik atorussanillu navianar tunik aniatitsinerup millisinneratigut, erngullu maangaannartup suliarineqanngitsup ilaanik affaannanngortitsinikkut, atoqqiinerup malunnar tumik qaffanneratigut aamma nunarsuaq tamakkerlugu isumannaatsumik atoqqiinnikkut.</p> <p>6.6: 2020 nallertinnagu imermut tunngasut pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerat, ilagalugit qaqqat, orpippassuit, masarsoqarfiit, kuit, nunap iluani imiisivissuit aamma tatsit illersorneqasapput aamma pilersinneqaqqissapput.</p>
<p>SIUNNERFIK 12 Akisussaasumik atuineq tunisassiornerlu</p>	<p>12.4: 2020 tikitsinnagu nunani tamalaani piumasaqaatinut killissaliussanut isumaqatigiissutigneqartunut naapertuut tumik, akuutissanik uumaatsunik aamma eqqakkanik piunerat tamaat avatangiisitigut isumannaatsumik passussisarneq, anguneqarsimassaaq, aammalu taakkua inuit peqqissusaannut avatangiisinullu sunniinerluttarnerannik annikillisisiniarluni, taakkua silaannarmut, imermut nunamullu aniatinneqarnerat annertuumik annikillissinneqassaaq.</p> <p>12.5: 2030 tikitsinnagu pitsaaliuinikkut, annikillisisinikkut, angoqqinnerisigut atoqqiinnikkullu, eqqakkat annertuumik annikillissinneqarsimasapput.</p> <p>12.6: Suliffeqarfiit, pingaartumik nunani tamani suliffeqarfiit angisuut, piujartitsisussamik sulinissamat aammalu piujartitsineq pillugu paasissutissanik nalunaarusiornermik ingerlanerani akuutitsisarnissamik, kaammattorneqasapput.</p>
<p>SIUNNERFIK 13 Silap pissusaanut suliniuteqarneq</p>	<p>13.2: Nunami namminer mi politikkini, periusissiani pilersaarusiornernilu silap pissusaata allanngoriartornera akiorniarlugu suliniutinik akuutitsineq.</p>
<p>SIUNNERFIK 14 Immami uumassusillit</p>	<p>14.1: 2025 tikitsinnagu imaani mingutsitsinerit qanorluunniit ittut tamarmik pitsaaliorneqasapput aammalu annertuumik annikillissinneqasallutik, pingaartumik nunami ingerlataneersunit mingutsitsineq, ilanngullugu imaani eqqakkat aammalu inuussutissat akuinik mingutsitsineq.</p>
<p>ANGUNIAGAQ 15 Nunami uumassusillit</p>	<p>15.1: 2020 tikitsinnagu nunami aammalu imeq tarajoqanngitsuni pinngortitap ataqatigiinneranik, pingaartumik orpippassuarit, masarsoqarfinni, qaqqani aamma sumiifinni panerfiusuni nunani tamalaani isumaqatigiissutit malillugit pissusaaffiit naapertorlugit attassinissamik, pilersitseqqinnissamik piujartitsisumillu atuinissamik qulakkeerineq.</p>

4. Plastikkinik sumiissusersiineq

Plastikkinik sumiissusersiinermi paasissutissat Namminersorlutik Oqartussanit, Naatsorsueqqissaartarfimmit, Pinngortitalerifimmit, kommuninit, pisiniarfinit aammalu misissuinermit assigiinngitsunit, issittumi sumiiffinni plastikkit pillugit ingerlanneqarsimasunit pissarsiarineqarsinnaasimasut aallaavigineqarput.

4.1 Plastikkit suussusaat aamma plastikkinik atuineq

Naatsorsueqqissaartarfik malillugu plastikkit aamma nioqqutissat plastikkinik sanaajusut 2.800 tons missaat 2018-imi eqqunneqarput. Plastikkit suussusaat sorliit pineqarnerisut, sukumiisunik paasissutissaqanngilaq. Tamatuma saniatigut 2016-imi tunisassiat 218 tons missaat eqqunneqarput, soorlu tipigissaatit, kusassaatit aamma eqqiaatit (eqqunneqartut 2018-imut naatsorsorneqanngillat), tunisassiasut annertunerusumik plastikkinik poortuutillit aammalu akuttunngitsumik mikropplastinik akoqartartut.

Plastikkit eqqunneqartut annertunerpaartaat tassaapput:

- > Puussiat tigungmiartaatit aamma puussiat plastikkit ataasiaannagassat.
- > Anartarfilerinerimut puussiat.
- > Aalisakkanut qassutit aamma aalisarnermut atortut.
- > Poortuutissat plastikkit, nerinerimut atortut plastikkit ataasiaannagassat aamma puuiaasat plastikkit.

Naalackersuisut 2019-imi juulimi missiliuipput, ukiumut puussiat plastikkit tigungmiartaatit 4-5 millionit eqqunneqartartut. 2019-imi novembarimi puussianut plastikkinut tigungmiartaatinut akitsuut 3 koruunisoq atuutsinneqalerpoq. Naatsorsuutigineqarpoq, siunissami ugasinnerusumi puussianik plastikkinik tigungmiartaatinik atuinerup affaanngorneranik, akitsuut taanna kinguneqassasoq.⁸ Brugsenimit kisitsisit naapertorlugit 2020-p ukiuata affaani siullermi puussiat tunineqartut katillugit 12 %-it missaannik ikilipput.

Tamatuma saniatigut Qeqqata Kommunianit paasissutissat aallaavigalugit naliiisoqarpoq, anartarfilerinerimut puussiat plastikkit 471.600 missaat, 56.592 kg-nik annertussuseqartut, nunarput tamakkerlugu ukiumut atorineqartartut. Eqqaavilerinerimut puussiat qassit Qeqqata Kommuniani WC-t siparnitaanut ataatsimut atorineqartarnerisut, naatsorsuinermi aallaavigineqarpoq. Puussiat angissuseringajuppaat 60 x 70 cm aamma plastikkinik PE-nit sanaajullutik.⁹ Nunarput tamakkerlugu WC

siparnitai, anartarfilerinerimut puussianik atuiffiusartut katillugit 5.200-it missaannik amerlassuseqarput¹⁰.

Nuna tamakkerlugu arsartarfiit ivigaasanik qallikkat assigiinngitsunik angissusillit 23-iupput. Arsartarfimmi ivigaasanik qallikkami gummit sequtsikkat immiutigineqartut plastikkiupput. Gummit sequtsikkat arsartarfinniit katagartarput, taakkunangaanniillu imeq kuuttoq aqutigalugu immami avatangiisinut kuugusaasarput. Annertussusiinut arsartarfiup angissusia, arsartarfiup atorineqarnera, kiisalu arsartarfiup ivigaasanik qallikkap sanaeqartup qanoq ittuunera apeqquataasarpoq. Misissuinerup takutippaa, arsartarfimmit ivigaasanik qallikkamit gummit sequtsikkat ukiumut 1-4 %-it missaanniittut katagartartut.¹¹ Taamaatumik nunatsini kommunit kisitsisaataat tunngavigalugit Naalackersuisut naliiipput, nunatsinni arsartarfinit 23-usunit gummit sequtsikkat 9-35 tonsit katattarsimassasut. Aamma qanoq annertutigisut pinngortitamut immamilu avatangiisinut pisarnerisut ilisimaneqanngilaq. Naalackersuisut nuna tamakkerlugu piniararfinni aalisakkanut qassutit aamma aalisarnermut atortut, sineriak sinerlugu uningaler tartut aammalu imaaniilertartut annertussusaannut tunngatillugu aalisarnermut, piniarnermut aallaaniarnermullu atortut annaasat qimaannakkallu pillugit suliniuteqarnissamut pilersaarutorlutik sulipput.

Annertussutsit

Poortuutissat plastikkit, nerinerimut atortut plastikkit ataasiaannagassat aamma puuiaasat plastikkit qassit eqqunneqartarnerisut, immikkut naatsorsuisoqanngilaq. Tunisassiat ilai plastikkit aamma nioqqutissat plastikkinik sanaajusut pillugit naatsorsueqqissaarnernut ataatsimoortunut ilaatinneqarput, poortuutissat aamma puuiaasat plastikkit immikkortutut plastikkit naluanaarsorneqartararik, tassami taakkua tunisassianut allanut ataqatigiissinneqartarmata. Plastikkinik nioqqutissiat eqqunneqartut annertussusai pillugit Pisiffimmit paasissutissat aallaavigalugit, nerinerimut atortut ataasiaannagassat ukiumut 10,5 tonsit missaanniittut missiliorneqarsinnaavoq. Plastikkinik tunisassianut allanut tunngatillugu (pingaartumik puussiat plastikkit assigiinngitsunit siunertaqartut), ukiumut 68 tonsit missaannik annertussuseqartut naliiisoqarpoq¹² (2019-imi novembarimi puussianut plastikkinut tigungmiartaatinut akitsuummik atuutsitsilinninnermi).

Puussiat plastikkit, nerinerimut atortut ataasiaannagassat, eqqaavilerinerimut puussiat il.il. plastikkinik nioqqutissianik eqqussinermi tamarmiusumi annertussusaasigut annikitsua-raannaapput. Ilimagineqarpoq pingaartumik aalisarnermut atortut tassaasut aalisakkanut karsit, aalisakkanut qassutit

8 COWI: "Avatangiisinut politikimi aningaasaqarnermut aqutsissutit, pingaartumik avatangiisinut akitsuutunik siunnerfeqartut", 2018.

9 Qeqqata Kommunianit paasissutissat, septembari 2019.

10 WC-mi siparnit pillugit § 37 naapertorlugu apeqquateqaammut Naalackersuisut 13. februaari 2019 akissutaat.

11 ECHA: "Annex to Background Document to the Opinion on the Annex XV", 2020.

12 Pisiffimmit paasissutissat, septembari 2019.

aamma aalisarnermut atorlut allat eqqunneqartartuni tamar-miusuni annertuujusut. Taakkua immikkut naatsorsorneqarsi-manngillat. Plastikkit puussiat il.il. oqimaassutsimikkut annikin-nerusumiikkaluartut, taakkua amerlassutsimikkut avatangiisi-nilu ersarissuunerminni sammisassaapput annertuumik.

Nalunaarusiamut "Kalaallit Nunaanni utertitassanut suleriaasis-samik nutaamik misissuineq" 2017-imeersumut (Nunaleriner-mut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutinut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik sullillugu COWI-mit suliarineqartoq) atatillugu missingersorneqarpoq, ukiut tamaani PET-puiaasat 10,5 millionit missaat nittarsaanneqartartut. Taakkua ilai 9 millionit missaanniittut Nuummi immeqqinneqartarput, 0,55 millionit missaat Kalaallit Nunaata avataani atoqqinneqartar-lutik.¹³ Taamaalilluni puiaasat PET-t 1 millionit missaanniittut utertitsisarnerup avataaniippat. Puiaasat taakku amerlaner-saasa angerlarsimaffinnit eqqakkanut nalinginnaasunut ilanngullugit iginneqartarsimanissaat, taamaalillutillu eqqagas-saleriner-mut ilanngunneqartarsimanissaat naatsorsuutigine-qarpoq. Aamma ikinnerusut pinngortitamut iginneqartarsimas-sasut naatsorsuutigineqarsinnaavoq.

Tunisineq

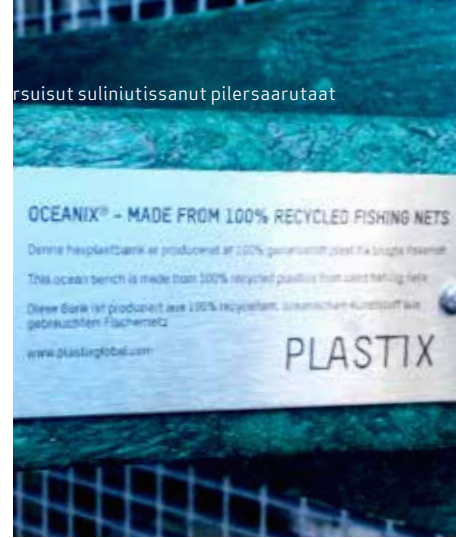
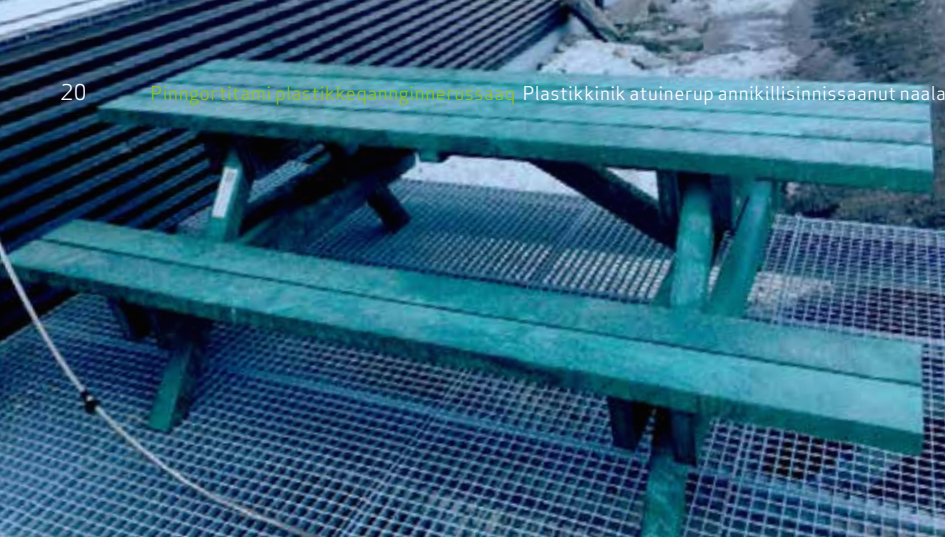
Maannakkorpiaq Kalaallit Nunaanni plastikkinik imaluunniit allanik plastikkinik akulinnik tunisassior-tunik suliffeqarfeqan-gilaq. Aammattaaq ikullaanerup saniatigut plastikkinik eqqa-gassalerinissamat atortorissaaruteqanngilaq. Taamaattumik najukkami plastikkinik katersorneqartunik tunisinissamat, imaluunniit plastikkit katitigaanerannik sunniinissamat periarfissaqarneq maannakkorpiaq ajornakusoortoq.

Danmarkimi suliffeqarfiit aammalu ilisimatusarnermut sullissi-viit suleqatigalugit plastikkinik tunisassianik aalajangersimasu-nik atoqqiisarnissamat tunngatillugu suliniuteqarnerit ingerlan-neqareerput. 2018-imi aalisakkanut qassutit, kilisaatit aamma ningittakkat 32 tons taamaalillutik immikkoortiterneqarput, salinneqarlutik aammalu plastikkinut suliffissuarnut atorlus-satut suliarineqanngitsut atorneqarnissaat siuner taralugu agguataarneqarlutik.¹⁴ Suliniut Kommuneqarfik Sermersuup aammalu danskit suliffeqarfiata Plastix A/S-ip akornanni sule-qatigiinnikkut ingerlanneqarpoq. Seqummaarissut saleriikkat aalisakkanut qassutinit katersorneqartut issiavinnik takisuu-nik, Nuummi sumiiffinni arlalinni ikkunneqartunik, tunisassior-nermut atorussatut atorneqarput.

Sisimiuni Issittumi Teknologii Centerimi (ARTEK) aalisakkanut qassutitut atorunnaartunut tunngatillugu ilisimatusarluni

13 COWI: "Avatangiisinut politikimi aningaasaqarnermut aqutsissutit, pingaartumik avatangiisinut akitsuutunik siunnerfeqartut", 2018.

14 Kommuneqarfik Sermersuutit paasisutissiissut, 14. maaji 2019.

Kalaallit Nunaanniit aalisatikunit plastikkinik atoqqiinnikkut issiavik takisuuliaq

suliniut 2016-imi aallartinneqarpoq. Aalisakkanut qassutit betonnginik tunisassiornermi akuutinneqartussaa simapput¹⁵. Isumassarsiaavoq aalisakkanut qassutit betonngini qajannaarsuutini ilaatinneqassasut aammalu tassani nutaanik piginnaasaqalersitsissasut. Suliniut 2016-imi EU-mi akissarsitinnerqarluni ajugaavoq, kisianni taamanikkulli ilisimatusarnermit nutaanik paasisanik saqqummertoqanngilaq.

Imikoq

Qeqqata Kommuniata imaanut kuuffinnit angisuunit marlunnit imikoorneq 2018-imi misissorpaa. Misissuineri mikroplastit, ilaatigut illut errorsiviineersut, annertuujusut paasineqarpoq.¹⁶ Kalaallit Nunaanni imikumut saliveqanngilaq, taamaallilluni mikroplastit imaanut toqqaannartumik kuutsinneqartarput. Suliniutinut anartarfilerinermit aqqiissutissanik pilersitsinissamut imaluunniit nutarterinissamut tunngasunut 2020-mi Avatangiisinut aningaasaateqarfik aqutugalugu 2 mio. koruunit immikkoortinneqarput. Avatangiisinut Aningaasaateqarfik suliassamut, Kommuneqarfik Sermersuup imermik errorruutikumik saliisarnermit issingersimmik nutaanik misileraavigisaanut tapersiissuteqarniarluni neriorsuuteqarpoq.

4.2 Eqqagassat annertussusaat suliarineqarnerilu

Siusinnerusukkat nassuiarneqartutut, ullumikkut plastikkinik atoqqiineq annikitsuinnarmik ingerlanneqarpoq. Taakua pingaartumik tassaapput PET-puiaasat, immaqitassanngorlugit imaluunniit atoqqitassanngorlugit Kalaallit Nunaata kitaani katersorneqartarput. Nuuk Imaq A/S-ip suliassat taanna isumagisaraa. PET-puiaasat 91 %-iisa missai periaatsikkortumik katersorneqartarput.¹⁷ Imeruersaatinut kulisyremik akullinnut PET-puiaasanut puiaasamut ataatsimut utertitassaq 2 koruuneqarpoq. Imeruersaatit niuerfimi tuninianeqalerneranni utertitassartaa akilersinneqartarpoq. Tunu aamma Qaanaaq (nunaqarfittai ilanngullugit) utertitassanut aqqiissuussineri ilaatinneqanngillat. PET-puiaasat utertitakkat, immiaaqqat imeruersaatillu kulisyrimik akullit puui pillugit Namminersorlutik Oqartusatsat nalunaarutaat nr. 16, 25. oktober 2019-imeersumi malerua-gassiivigineqarput.

Tamatuma saniatigut sumiifinni ataasiakkaani plastikkinik ka-

tersisarneq pillugu misileraatitut suliniutinik annikinnerusunik aallartitsisoqarsimasinnaavoq (atoqqiisarnissaq siuner taralugu), kisianni katersinermit aamma plastikkinik eqqagassanik tamar-miusunik suliarinninnissamut periaatsinik pilersitsisoqarsimanngilaq. Plastikkit eqqagassat ikuallagassanngorajupput imaluunniit eqqakkanik inissiisar fimmukartussanngorajullutik, illoqarfini nunaqarfinilu assigiinngitsuni periarfissat apeqqutaallutik. Atoqqiisarnermit tunngatillugu, plastikkiolerneqarput atornerqarput ataasiinnaanngimmata eqqumaffigissallugu pingaarteqarpoq. Plastikkit atornerqarput annertuorujussuupput, aamma plastikkit suussusaat tamarmik immikkut atornerqarput aammalu atornerqarnerissamut periarfissaqarfearlutik. Taamaallilluni plastikkit tuusintinik arlalinnik suussuseqarput, aamma plastikkit atoqqinneqarsinnaassappata plastikkit suussusaannut assigiinngitsunut immikkoortiterneqartussaallutik, aammalu aggorneri ataasiakkaat naammattumik annertuumik annertussuseqartussaallutik. Taamaallilluni plastikkit assigiimmik suussusillit annertuujuppata, plastikkinik atoqqiineq pingaartumik pisinnaassaaq. Kisiannili naliliisoqarpoq, atoqqiineq avatangiisinut iluaqutaasumik kinguneqassappat, plastikkit nunatsinniittut amerlassusimikkut naammangitsut. Inissiisarnermit taarsiullugu ikuallaaneq aqqiissutissaavoq pitsaasoq, pingaartumik ikuallaaneq ikuallaavimmi nutaaliaasumi annerusumi ingerlanneqarpat, ikuallaanermi nukissiaq atorluarneqarsinnaalluni, aammalu pujua ullutsinnut naleqquttumik salinneqartarluni.

Kommunit ataatsimoorussamik eqqaavilerinermit ingerlatseqatigiiffiata nutaap ESANI A/S-ip 2019-imi pilersinneqarneranut atatillugu, illoqatigiinnit eqqakkat ataatsimoorut annertussusaannik naatsorsuisoqarpoq¹⁸. Naatsorsuineri allassimavoq Kalaallit Nunaat tamakkerlugu ukiumut 35.000 ton missaannik eqqagassaqaler tartoq. 35.000 tonsinit taakkunannga 27.000 ton missaat ikuallanneqartarput. Taamaallilluni suliarineqarsinnaasunit annertunerusunik eqqagassaqaler tartoq, taamaattumik nunami namminermit ikuallaavimmi pilersitsinissaq nukinginnarluinnarluni. Taamaattoq erseqqissarneqassaaq, naatsorsuinerit missiliunerummata pitsaanerpaat, taamaallillutillu nalorninar-taqlarlutik.

15 Kommuneqarfik Sermersuomit paasissutissiisut, 14. oktobari 2016.

16 Sermitsiaq: "Sisimiuni imermi errorruutikumik mikroplastit", 2. februaari 2019.

17 COWI: "Kalaallit Nunaanni utertitsisarnermik nutaanik misissuineq", 2017.

18 Kommunit ataatsimoorussamik eqqagassalerinermit ingerlatseqatigiiffiata ESANI-p pilersinneqarneranut atatillugu 2018-imi Kommuneqarfik Sermersuooq.

4.3 Killiffinnut eqikkaaneq

Atuineq

Kalaallit Nunaanni plastikkit eqqakkat aammalu plastikkinik tunisassiat pillugit paasissutissanik nalunaarsukkanik qanoq annertutigisunik peqarnera, ataatsimut isigalugu killeqarpoq. Eqqussinermut tunngatillugu nioqqutissat plastikkinik akoqartut assigiinngitsut marluk nalunaarsorneqarput (plastikkitt aamma nioqqutissat plastikkinik sanaajusut, kiisalu tipigisaatit, kusassaatit aamma inummut asaaitit). Aalisakkanut qasutit, aalisariutinit pisiarinqartartut, amerlassusaat naatsorsorneqarsimangillat, taamatullu plastikkit poortuutissat naatsorsorneqarsimanatik.

Nioqqutissat plastikkit aammalu plastikkinik nioqqutissiat ataanni plastikkit eqqunneqartut annertussusaat 2018-imi 2.800 tonsinut naatsorsorneqarput, tunisassiat tipigisaatit, kusassaatit aamma inummut asaaitit ataanniittut 2016-imi 218 tonsinut naatsorsorneqarlutik (Naatsorsueqqissaartarfik). Pisiarfinni plastikkit annertussusaannut, Pisiffimmit paasissutissat aallaavigalugit, missingersuisoqarpoq (septembari 2019).

Taamatutaaq 2019 tikillugu ukiumut puussiat plastikkit tigummiartaatit 4-5 millionit missaat eqqunneqarsimapput, taakkua 78 tonsit missaanniillutik, ukiumut anartarfilerinermut puussiat plastikkit ukiumut 472.000 missaat atorineqartarlutik, taakkua 57 tonsit missaanniillutik. 2019-imi novembarimi puussianut plastikkinut tigummiartaatinut 3 koruunimik akitsuu siisoqarpoq. Naatsorsuutigineqarpoq akitsuusiinermi puussianik plastikkinik tigummiartaatinik atuineq affaannanggortinneqassasoq.

4.4 Annertussutsit

Plastikkinik atuinerup kiisalu immikkoortiterinissamut suliarinninnissamullu periarfissani maannakkut pissutsit tunngavigalugit, suliniutissanut pilersaarut iliuuseqarnissamut tunngassuteqartoq manna, plastikkinik atuinerup annikillisinnissaanut suliniutissanik arlalinnik imaqarpoq. Suliniuteqarnerit Naalakkersuisut 2020-2031-imit Eqqagassalerinermut pilersaarutaanni suliniutissanut, aammalu qassutikunik, bundgarninik kiisalu nunarput tamakkerlugu piniariartarfinni piniarnermut atortunik qimaannakkanik saliinissamut suliniutissanut pilersaarummi suliniutaasussanut, ataqatigiissillugu isigineqassaaq.

Ataatsimut isigalugu plastikkinik immikkoortiterisarneq toqqaannartumik atueqqinnissamut pisariutitsivoq. Toqqaannartumik atueqqittoqassappat plastikkit assigiinngitsut immikkoortiteqqissaarneqartussaapput, periarfissagullu malillugit plastikkit assigiinngitsut toqqaannartumik atoqqinneqarsinnaanerminnut ikippallaarput. Plastikkit igitat nunani allani immikkoortiteqqineqartussanngorlugit nassiunneqartarnissaat aningaasartuuteqarfiuallaassaaq silallu pissusianut artukkiissalluni, taamaamallu maannarpiaq tamanna periarfissatut naleqquttuunngitsut naliliiffiqineqarpoq.

5. Aallussiviusussat

5.1 Aallussiviususaaq 1 Puussiat/puussiat plastikkit

Puussiat tigummiartaatit tassaagajupput puussiat ipullit, pisiniarfinni atorneqartartut. Plastikkit puussiat allat tassaasinnaapput puussiat plastikkit ataasiaannagassat saat tuaqqat pisiniarfissuarni akeqanngitsumik atugassiissutigineqartartut imaluunniit pisiniarfinni tunniunneqartartut.

Ajornartorsiut

Puussiat plastikkit amerlanersaat angerlarsimaffinnit eqqagasatut iginneqartartut imaluunniit maangaannaq ilineqartarlutik aammalu pinngortitamiiertarlutik. Puussiat plastikkit, illoqarfimmi takussaasumi, pinngortitami imaluunniit imaani qimaanarneqartut, arriitsuaraannarmik arrioriartuaartartut aammalu naggataatigut mikroplastinngortalutik, sulii avatangiisinut ajoqusiisartumik. Puussianik plastikkinik maangaannaq eqqaaneq avatangiisinut takussaasumik kusanaallisaarisumillu mingutsitsisarpoq, taamatullu uumasunut timmissanullu nujuartanut, plastikkiti naatissinnaasunut imaluunniit plastikkinik nerisassatut iisissinnaasunut, ajoqusiisinnaallutik. Misissuinerit arlallit takutippaat timmissat, arferit aamma uumasut allat plastikkinik annertuumik aqjarormioqartartut.

Puussiat plastikkit piffissap ingerlanerani mikroplastinngortalutik arrioriartuaartartut. Plastikkit aamma mikroplastit avatangiisinut peqqinnissamullu ajoqusiisartunik akoqartut, uumasusillit assigiinngitsut plastikkinik iisigaagata, nerisareqatigiinni katersuut tarmata. Maannakkorpiaq plastikkit pinngortitamit aamma imaani avatangiisini peerniartarneri ajornakusoorpoq. Taamaattumik plastikkeqartunik pitsaaliuisoqartariaqaraluarpoq, assersuutigalugu plastikkinut taarsiutassanik puussianik nassaarniarnikkut aamma eqqagassalerinerup pitsanngorsarneqarneratigut. Puussiat plastikkit illuniit eqqagassanik katersilluni eqqagassalerinikkut ikuallaavimmi ullutsinnut naleqquttumi ikuallatassanngorlugit iginneqarpata, pinngortitami puussianik plastikkinik ajornartorsiuteqarneq annikillissusaaq. Sumiiffinni illuniit eqqakkanik eqqagassalerinermi eqqaavissuarnut inissiivusartuni, puussianit plastikkinut pinngortitami sunniinissaq annertunerusumik annikinnerusumilluunniit aarlinaateqarpoq, assersuutigalugu eqqaavissuag qulisaanersoq imaluunniit ungalusaanersoq apeqqutaalluni.

Ullumikkut annertussutsit

Puussiat tigummiartaatit plastikkinik sanaajusut ukiumut 3,5-5 millionit missaat eqqunneqartartut¹⁹. Puussiat tigummiartaatit, pisiniarfinnit eqqunneqartartut annertussusaat qiviaraanni, taakkua ukiumut 78 tonsit missaanut missiliorneqartut²⁰.

Tamatuma saniatigut puussiat plastikkit saatuaqqat ilisimaneqanngitsumik amerlassusillit eqqunneqartartut. Puussiat plastikkit saatuaqqat maannakkorpiaq pisiniarfinni akeqanngitsumik pissarsiarineqarsinnaasartut. Puussiat plastikkit illuniit eqqakkanik eqqagassalerinermi, eqqaavissuarni suliarineqartartumi imaluunniit ikuallanneqartussanngorlugit, iginneqassapput. Maannakkorpiaq qanoq annertutigisut suliarineqartarnerisut ilisimaneqanngilaq. Uuttorneqarsinnaanngitsumik annertussusillit eqqakkanit aamma puussianit plastikkinut maangaannaq eqqakkanit, eqqaavissuarnit tingitat, pinngortitamiiertartut.

Pisiffik paasissutissiivoq nioqqutissat plastikkinik sanaajusut ukiumut 23 tonsit missaat eqqutarlugit (pingaartumik puussiat plastikkit), taakkunanilu ilaapput puut eqqaavissat, puussiat eqqaavissat, qerisunut puussiat, siatsinermut puussiat il.il²¹. Pisiffik nalilliivoq, pisiniarfiit tamarmiusut pingajorarterutaasa missaat pigalugit, tamatumalu kingunerisaanik plastikkinut nioqqutissiat allat ukiumut 69 tonsit missaat eqqunneqartartut.

19 COWI: "Avatangiisinut politikimi aningaasaqarnermut aqutsissutit, pingaartumik avatangiisinut akitsuutunik siunnerfeqartut", 2018.

20 Pisiffimmit paasissutissat, septembari 2019.

21 Pisiffimmit paasissutissat, septembari 2019.

Suliniuteqarnerit

Puussiat tigummiartaatit aammalu puussiat plastikkit allat pillugit aallussiviusussa 1-mut tunngatillugu taamanikkut Naalackersuisuusut suliniutit makkua ingerlappaat:

- > 2019-imi novembarimi puussiat tigummiartaatit plastikkit 3 koruunimik akitsuuserneqarput, taamaalilluni puussiaq tigummiartaat plastikki ataaseq katillugu 6 koruunit missaanik akeqarpoq. Naatsorsuutigineqarpoq taamatut akitsuusiinermi atuineq annikillissasoq, taamaalillunilu plastikkini mingutsitsinermik pitsaaliueqataassasoq.

Naalackersuisut tamatumani saniatigut suliniutissat makkua ingerlanniappaat:

- > Naalackersuisut kingusinnerpaamik 2023-imi puussiat plastikkit saattuaqqat inerteqqutigilerniappaat.
- > Naalackersuisut 2022-2023-imi puussiat plastikkit pillugit nunami namminermi paasititsiniaaneq ingerlanniappaat, tassungalu atatillugu puussianik pisiniartaatinik annoraassiassanik plastikkiniilluunniit atoqqissinnaasunik sanaajusunik tunniussissallutik. Paasititsiniaanissat Aallussiviusa 6-imi anner-tunerusumik allaaserineqarput.

5.1.1 PUUSSIANUT TIGUMMIARTAATINUT IPULINNU AVATANGIISINUT AKITSUUT

Pineqarput

Puussiat plastikkit tigummiartaatit ipullit niuertarfissuarni aamma pisiniarfinniittut.

Iliuutsit/ingerlatassat

Puussiat plastikkit tigummiartaatit ipullit 3 koruunimik akitsuuserneqarput. Akitsuut ulloq 20. novembari 2019 atuutilerpoq.

Atuagassianik misissuinerup takutippaa nunani arlalinni puussianut plastikkini akitsuusiinermi, inuit pissusilersortarnerat allangortinneqartartoq. Puussiat plastikkit ikilipput, tassami atuisup atoqqinneqarsinnaanerusunik aqqiissutissanik toqqaasalerma, soorlu puussiaq plastikkit arlaleriarlugu atoqqillugu imaluunniit puussiamik annoraaminermik atuilluni.

Akitsuut eqqussinermut akitsuutit iluseqarpoq. Akileraarutit tunngavissani nioqqutissanik ataatsimoortukkaanik ilangussinissap pisariitsuunera, eqqussinermut akitsuutit iluaqutissartaraat. Allaffissornaannginnerunera pissutigalugu eqqussinermut akitsuusiisarneq piumaneqarnerusoq, siusinnerusukut Akileraartarnermut Aqutsisoqarfiup apersorneqarnerata takutippaa. Eqqussinermut akitsuummik akiliisneqartar-

Puussiat plastikkit 3,5-5 millionit

Akileraarutit

Puussiat plastikkit 1,75-2,5 millionit

put suliffeqarfiit, tamatuma kingorna taakkua puussianut plastikkinit akigititanik qaffaallutik atuisunut akitsuummik akiliisitsissasut naatsorsuutigineqarluni.

Siunnerfik

Puussianik tigummiartaatinik atuinerup annikillisinneqarnissaanut, akitsuut innuttaasut akornanni pissusilersortarnermik allangortitsissasooq, Naalakkersuisut siunnerfigaat. Taamaallilluni atuinerup annikillisinneqarnerani puussianut plastikkinit atatillugu mingutsitsineq annikillissaaq.

Puussianut plastikkinit tigummiartaatinut akitsuutinit isertitat ullumikkut Nunap karsianut tutsinneqartarput. Akitsuut Avatangiisinut aningaasaateqarfimmut immikkoortinneqartalissanersoq, siunissami isumalutersuutigineqarsinnaavoq, taamaallitut isertitat avatangiisinut suliniutinut, plastikkit pinngortitamut ajoqusiisarnernik annikillisisussaanut, atorqeqaarsinnaalissallutik. Iluanaarutit aamma eqqakkanik plastikkinillu pitsaanerusermik eqqaasalernissamut suliniutinut aningaasalersueqataasinnaapput.

Inatsisinut tunngasut

Suliniutissaaq 2020-mut Aningaasanut inatsimmut atatillugu ingerlanneqarpoq.

Pingaarnertigut aningaasaqarnikkut sunniutaasussat

Akitsuut puussiamut ataatsimut 3 koruunimut aalajangersarneqarpoq, tamannalu **5,25-7,5 million koruunit missaannik** akitsuutinit iluanaaruteqarnermik kinguneqassasooq naatsorsuutigineqarpoq aammalu puussiat plastikkit 1,75-2,5 millionit missaanniilerlugit ikilisinneqassasut naatsorsuutigineqarluni.

Puussianut tigummiartaatinut eqqussinnermut akitsuut pisortanut annertoorsuarnik allaffissornikkut sunniuteqassanngilaq.

Akitsuut inuussutissarsiortut (pisiniarfiit ulluinnarni atugassanik nioqqutillit aammalu pisiniarfiit) iluanaarutissanik annaasarnernik malitseqassasooq maannakkut naatsorsuutigineqarpoq, tassami puussiat plastikkit tunineqartartut ikinnerulertussaammata. Taamaattoq naatsorsuutigineqarpoq pisiniarfiit ulluinnarni nioqqutissanik nioqquteqartut, allanik atoqqinneqarsinnaasunik tunisaqarnerulernermikkut, annaasamik ilaannik annikinnerusunik utertitsisinnassasooq. Inuussutissarsiortut pissarsiassaminnik annaasaqarnissaat naggataatigut atuisunut tutsinneqassasooq, aammalu inuussutissarsiortut iluanaarutissaat taamaallitut allanngussanngitsut, ilimanarpoq.

Allannguutit innuttaasut aningaasartuutaasa appasinnerulernannik aamma qaffasinnerulernannik kinguneqarsinnaapput. Innuttaasut puussianik atoqqinneqarsinnaasunik atuinissamik toqqaasut, aningaasartuutitik annikillissut misigissavaat, aamma

innuttaasut allannguuteqanngitsumik puussianik plastikkinik annertuumik atuisut, aningaasartuuteqarnerulerlutik misigissavaat

Pingaarnertigut avatangiisitigut isiginninnerit

Puussianik allaanerusunik tunisineq annertussasooq naatsorsuutigineqarpoq, tamannalu puussiat naammattumik arlaleriarluni atoqqinneqartarpat, avatangiisinut pitsaasumik sunniissaaq. Puussianik plastikkinik atuinerup annertuup, assersuutigalugu puussianik pisiniar taatinik annoraaminernik ipulinnik annertoorsuarnik atuinermik taarserneqannginnissaaq, pingaaruteqarpoq. Taamatut allannguinissaaq siunnerfilimmik paasititsiniaanikkut qulakkeerneqassaaq, tassani atuisartut puussianik plastikkinik atoqqiisarnissaat, taamatullu allaanerusunik atoqqiinerulernissaat, sammeneqassalluni. Naatsorsuutigineqarpoq puussianik eqqaavissanik nalinginnaasunik atuneq annertussasooq, tassami taakkua eqqaavitut atorqeqaalnginneranni, puussiat plastikkit tigummiartaatit pisiniarnermut arlaleriarluni atorqeqaatassasut naatsorsuutigineqarpat.

Akitsuusiineq, taamaallillunilu puussiat plastikkit tigummiartaatit ikilinerat, avatangiisini qanittumiit tuni puussiat plastikkit tigummiartaatit, eqqakkatut passunneqartussat, ikinnerulernannik kinguneqassasooq naatsorsuutigineqarpoq. Tamatuma pinngortitami aamma sinerik sinerlugu puussiat plastikkit ikilisitussaaq naatsorsuutigineqarpoq. Taamaallunilu naatsorsuutigineqarpoq suliniuteqarnermi avatangiisit nunataat aammalu takuneqarsinnaasut pitsaanerulersinneqassasut. Takornariartitsisarnermut tunngatillugu aamma puussiat plastikkit pinngortitami aamma illoqarfiup iluani takussunartut ikinnerulernerat, pitsaasumik sunniuteqassaaq.

Akitsuusiineq puussiat plastikkit ukiumut 3,5-5 millioniit 1,75-2,5 millioninut **50 %**-inik ikilisinneqarnerannik malitseqassaaq. Puussianik plastikkinik tunisassiornermit CO₂-nik aniatitsinerup affaannangortinneqarnera **105-150 tons**-nik annertussuseqassaaq²². Puussianik plastikkinik ikuallaanermi CO₂-nik aniatitsinerup annikillisinneqarnera **110-157 tons**-inik annertussuseqassaaq²³. Kisiannili Brugsenimit kisitsisit maillugit 2020-p ukiuata affaani suillermi puussiat tigummiartakkat tunisat tamarmiusut 12%-iinnarnik ikilissimasut takuneqarsinnaavoq

²² Puussiaq agguaqatigiissillugu 20 gram-inik oqimaassuseqarpoq (pisiniarfini ulluinnarni nioqqutissanik nioqquteqartuni puussiaq pitsaasooq). CO₂-ækv./puussiat 670 40 kg missaat aniatinneqartarpoq, puussiamut ataatsimut 60 g CO₂-ækv. annertussuseralugu. Tassani atorut tassasut PE naatsorsuutigineqarpoq. Puussiat ukiumut 1,75-2,5 millioninik ikilinerat, ukiumut CO₂-mi på 105-150 ton CO₂-nik sipaaruteqarnerut annertussuseqassaaq.

²³ Plastikkit nukissiamik akoqarnerani 35 MJ/kg imaluunniit 9,72 kWh/kg, Plastikkit 1 kg-nit 3,14 kg CO₂ aniatinneqartarpoq. Puussiaq plastikkit ataaseq 20 gram-itut oqimaassuseqarpoq, taamaallillunilu 63 gram CO₂ aniatittarlugit. Taakkua puussianik plastikkinik 1,75-2,5 millioninik ikinnerusunik igitsinermi 110-157 ton-inik allanik CO₂-nik aniatitsinerut annertussuseqarput.

Puussiat plastikkit saattut amerlasuut

Puussianik plastikkinik atuinginneq

Inerteqquteqarneq

5.1.2 POORTUUTISSANIK PLASTIKKINIK PUUSSIANIK SAATTUNIK INERTEQQUTEQARNEQ

Pineqarput

Pisinarfinni arlalinni puussiat plastikkit saattuaqqat (ilaatigut puussiat imusat < 15 my) karsip eqqaani atuisartunut akeqanngitsumik atugassiussutigineqartarput. Taamaattoqarnerani nioqqutissat ilai poortuuteqareersut, puussiamut pisiniartaammut imaluunniit taskimut ikineqannginnerminni, plastikkinik saattuaqqamik qallerlugit poortuqqinneqartarput.

Iliuutsit/ingerlatassat

Puussiat plastikkit saattuaqqat (15 my inorlugu) 2023 naatinagu inerteqqutigineqalernissaat Naalackersuisut sulissutiginiarpaat. Taamaattoq puussiat plastikkit saattuaqqat, eqqiluisaarnissaq eqqarsaatigalugu atorineqartut, inerteqquteqarnermi ilaatinneqassanngillat. Inerteqquteqarnerup atuutilinginnerani, puussianik plastikkinik saattuaqqanik inerteqquteqarnermut siunertaasoq pillugu paasissutissiinissaq eqqarsaatigalugu, pisiniarfissuiat aamma pisiniarfiit oqaloqatigineqassapput.

Danmarkimi paarnanut aamma naatitanut puussiat, eqqiluisaarnermik tunngaveqartumik inerteqquteqarnermi ilaatinneqanngillat. Puussiat paarnanut naatitanullu taamaallaat atoqqusaa-

su, atuisartunit paasiuminaatsinneqarsinnaavoq. Taamaattumik puussiat saattuaqqat taamaallaat paarnat naatitallu eqqaanniitineqartarnissaat, aammalu tamat aamma inuussutissarsiortut inerteqquteqarnerup siunertaa pillugu paasissutissilluarneqarsimanissaat, pingaaruteqarpoq.

Siunnerfik

Naalackersuisut siunnerfigaat puussianik plastikkinik saattuaqqanik atuneq sapinngisamik annertunerpaamik killilersimaarneqassasoq. Atuinerup killilersimaarneqarnerani puussianut plastikkinut tunngatillugu mingutsitsineq annikillissinneqassaaq.

Inatsisinut tunngasut

Inerteqquteqarneq inatsisitigut akuerineqassaaq.

Pingaarnertigut aningaasaqarnikkut sunniutaasussat

Inerteqquteqarneq killilinnik aningaasaqarnikkut sunniuteqartussaavoq, tassami puussiat plastikkit amerlanertigut pisinarfinni akeqanngitsumik tunniunneqartarmata. Pisiniarfiit puussianik saattuaqqanik pisiniarnermut aningaasartuutitik annikillisu misigissavaat. Innuttaasut aningaasaqarnikkut pitsaanerulertunik misigisaqassanngillat, tassami puussiat akeqanngimata, kisianni sullissinerup tunngatillugu ajornerulertoqarnera misigineqariaannaavoq. Taamaattoq amerlanertigut puussia-

nik plastikkinik saattuaqqanik atuneq pisariaqartanngilaq, aamma puussiat plastikkit saattuaqqat taakkua, eqqiluisaarnermik pissuteqartumik pingaaruteqarpata, sulii akuerisaanis-saat Naalackersuisut sulissutigissavaat.

Pingaarnertigut avatangiisitigut isiginninnerit

Puussianik plastikkinik saattuaqqanik inerteqquteqarneq, avatangiisini qanittumiittuni puussiat plastikkit saattuaqqat ikittuaraannanngornerannik imaluunniit peqarunnaarneranik, kinguneqassaaq, taamaalillunilu puussiat suliarineqartussat ikittuaraannanngussallutik. Puussianik plastikkinik saattuaqqanik inerteqquteqarnermut atatillugu plastikkinik annikillisisineq, puussianut plastikkinut tigummiartaatinut sanillullugu, annikinnerussaaq. Puussiat plastikkit saattuaqqat, puussianit plastikkinut tigummiartaatinut, annertussutsimikkut ikinnerupput. Taamaattoq puussiat plastikkit pinngortitamiittut aamma sineriak sinerlugu sinerissamiittut annikillisinneqarnissaanut tapersiissalluni, tassami puussiat plastikkit saattuaqqat ataatsimut isigalugu teqqajanerummata. Suliniutissami avatangiisit nunataat aammalu takuneqarsinnaasut pitsanngorsarneqassapput. Puussiat plastikkit teqqartut ikinnerulernerat, innuttaasunut takornariartitsisarnermullu iluaqutaasumik, pinngortitap minguitsuunissaata qulakkeernissaanut, pitsaasumik sunniuteqassaaq.

5.2 Aallussiviususaaq 2 Anartarfilerinermut puussiat

Anartarfilerinermut puussiat plastikkit nunarput tamakkerlugu WC-siparninut 5.200 missaanut atornerqarput.

Ajornartorsiuat

Anartarfilerineq kommunip akisussaaffeqarfigaa. Taamaattoq aaqqiissutissanik pitsaanusunik aamma ullutsinnut naleqqunerusunik nassaarniarnissamut tunngatillugu kommunit tapersorsorneqarnissaat Naalackersuisut aalluppaat. Taamaattumik ukiuni kingulliunerusuni Naalackersuisunit tapersiivigineqartumik, maannakkut anartarfilerinermut puussianut aaqqiissutaasartunut allaanusunik nassaarniarnissaq siunertaralugu, kommunini misileraalluni suliniutit arlallit aallartinneqarput.

Maannakkut periaatsimi anartarfilerinermut puussiat katersorneqartarput, aammalu imai imaanut imaarneqartartussaallutik, tamatuma kingorna anartarfilerinermut puussiat ikuallaavimmi ikuallanneqartussaallutik. Ingerlalluar tunik ikuallaaveqanngipput, puussiat eqqaavissuarni qimaannarneqarajupput. Puussiat eqqaavissuarni qimaannarneqarneranni puussiat teqqarnissaat, taamaalillutillu imaani avatangiisini imaluunniit pinngortitami minguitsisinissaq, aarlerinaateqarpoq.

Sisimiuni aamma Nuummi nunami namminer mi ikuallaavinnik nutaanik marlunnik pilersitsinermut atatillugu anartarfileriner-mut puussianik imaarneqarsimasunik katersinissaq, poortuusersuinissaq aammalu nunami namminer mi ikuallaavinnut as-sartorneqarnissaat pilersaarusiorneqarsinnaalissapput, taamaalilluni puussiat isumannaatsumik ikuallanneqarnissaat qulakkeerneqassalluni.

Ullumikkut annertussutsit

Missingsorsorneqarpoq ukiut tamaasa anartarfilerinermut puussiat 471.600 missaat atornerqartarput, taakkualu plastikkit 57 ton missaannik annertussuseqarput²⁴. Plastikkit taakkua qanoq annertutigisut eqqaavissuarni inissinneqartarnersut imaluunniit qanoq annertutigisut ikuallaavinni ikuallanneqartarnersut, naatsorsuisoqarsimangilaq.

Suliniuteqarnerit

Nunami namminermi eqqagassalerinermut aaqqiissutissanik pilersitsineq Naalakkersuisut tapersersorniarpaat, taamaalilluni nunarput tamakkerlugu anartarfilerinermut puussiat isuman-naatsumik ikuallanneqarsinnaanissaat qulakkeerneqassalluni. Avatangiisinut Aningaasaateqarfik aqqutigalugu nuna tamakkerlugu eqqagassalerinermi aaqqiissutissamik pilersitsinissamut 50 millioner koruunit neriorsuutigineqarput.

Anartarfilerinermut puussiat pillugit Aallussivissaq 2-mut tunngatillugu Naalakkersuisut ukuninnga suliniuteqarniarput:

- > Maannakkut anartarfilerinermut periaatsip saniatigut Naalakkersuisut kommunit suleqatigalugit periarfissat allat misissuiffiginiarpaat. Taamaattumik Naalakkersuisut Avatangiisinut aningaasaateqarfik aqqutigalugu anartarfilerinermut suliaasaqarfimmi kommunini suliniutinut tapersiisarniarput.

5.2.1 MAANNAKKUT ANARTARFILERINERMUT PUUSSIAT ATORLUGIT PERIAATSIT SANIATIGUT PERIARFISSANIK ALLANIK MISISSUINEQ

Pineqarpoq

Anartarfilerinermut puussianik plastikkinik atuinerup annikillissinneqarnissaa.

Iliuutsit/ingerlatassat

Avatangiisinut Aningaasaateqarfik aqqutigalugu aningaasanik, anartarfilerinermi aaqqiissutissanik pilersitsinissamut piorsaanissamulluunniit sulianut atugassanik immikkoortitsisoqarpoq. Aaqqiissutissat puussianik plastikkinik atuinerup annikillississapput aammalu ulluinnarni eqqiluisaarneq atorsinnaassuusaallu sillimaffigineqassallutik. 2020-mi Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmiit suliaasanut arfineq marlunnut aningaasanik, anartarfilerinermi aaqqiissutissanik pilersitsinissamut piorsaanissamulluunniit sulianut atugassanik, katillugit 1,9 millioner koruuninik amerlassuseqartunik neriorsuuteqartoqarpoq.

Anartarfinnut puussat aatsitassanik nunap iluaneersunik sanaat

Anartarfinnut puussianut atortunik allanik atuisinnaanermik paasititsiniaaneq

Allatut periarfissaasinaasoq, erseqqinnerusumik misissorneqaleruttortoq, tassaavoq WC-sparnit plastikkinik puussiartaqanngitsut. Taamaalilluni Avatangiisinut aningaasaateqarfiup Kommuneqarfik Sermersuumi siparninik misileraalluni suliniut ataaseq maannakkorpiaq aningaasalersorpaa. Isumassarsiaq tassaavoq, siparnit plastikkit puussiartaqanngitsut atorneqasasut, taakkua imaarneqarlutik, erroneqassallutik tamatumal kingorna atuisumut utertinneqartassallutik. Aamma sulinermit atugassarititaasut aamma eqqiluisaarnermut tunngasortai pitsaangorsarniarlugit assaannarmik passunneqartarnerisa sapinngisamik annikinnerpaatinnissaa, suliniummi aallunneqarpoq.

Pingaarnertigut aningaasaqarnikkut sunniutaasussat

Maannakkorpiaq misissuinerit aammalu misileraalluni suliniut Avatangiisinut aningaasaateqarfik aqqutigalugu aningaasalersorneqarput. Anartarfilerinermit puussiat atorlugit periaatsip annertunerusumik allanngortinneqarnera, taamaattoqasappat aaqqiissutissaq sorleq kommunini ataasiakkaani toqqarneqarnersoq apeqqutaalluni, kommuninut aningaasartuuteqarnerulernermik kinguneqarsinnaavoq. Misissuinerit aamma suliniummi inerniliinerit naammassippata, aningaasartuutit taakkua annertussusai nalilersorneqarsinnaapput. Anartarfilerineq kommunip akisussaaffeqarfigaa.

Pingaarnertigut avatangiisitigut isiginninnerit

Puussiat plastikkit avatangiisinut mingutsitsinnginnerusunik allanik taarserneqarnerat, sineriaq sinerlugu aammalu sumiifinni illoqarfiit qanitaanniittunut puussiat plastikkit teqqartat annikillisinneqarnerannik malitseqarsinnaassaag. Tamatumasaniatigut najukkaniittunut aammalu takornarianut avatangiisit takujuminarnerulersinneqassapput. Allatut iliuusissat pitsaanagerusut nassaarineqarnissaasa tungaanut, anartarfilerinermit puussiat poortorneqartalerannut aamma ikuallatasanngorlugit assartorneqartalerannut, taamaalillunilu pinngortitami aamma imaani avatangiisini plastikkinik annikillisitsinermit, siunissami nunami namminermit eqqagassalerineq tapertaassaaq.

Allatut iliuusissat misissorneqartut maannakkut aaqqiissutarsartunit avatangiisinut mingutsitsinnginnerunissaasa qulakkeernissaa pingaaruteqarpoq.

5.3 Aallussiviususaaq 3 Plastikkimik tunisassiat ataasiaannagassat

Pineqarpoq

Nerinermit atortut ataasiaannagassat, vatpind-it, milluaatit, aalaterutit, pullartat kanaartaat aamma tiitorfiit ataasiaannarluni atugassat.

Ajornartorsiuat

Plastikkimik tunisassiat ataasiaannagassat, soorlu vatpind-it, pullartat kanaartaat, nerinermit atortut ataasiaannagassat aamma milluaatit EU-Kommission malillugu eqqakkat Europamissani nassaarineqartartut 70 %-iisa missaanniittarput. Misisuinerit Kalaallit Nunaanni ingerlanneqartut taamaaqataanik takutippaat tunisassiat plastikkit ataasiaannagassat pinngortitamut aamma imaani avatangiisinut plastikkinik mingutsitsitseqaataasartut.

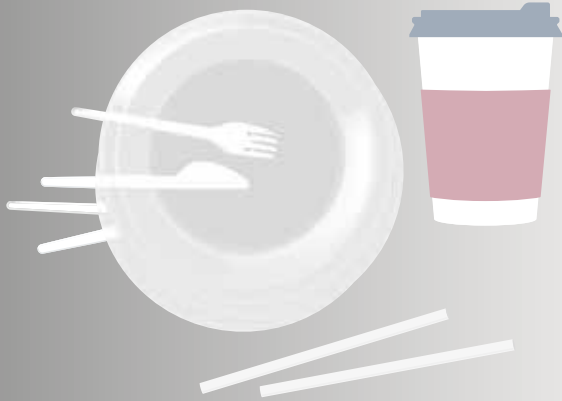
Ullumikkut annertussutsit

Nerinermit atortut plastikkit ataasiaannagassat ukiumut eqqunneqartartut 10,5 tons missaannut missingersorneqarput²⁵. Tunisassianut plastikkinut ataasiaannagassanut allanut tunngatillugu, taakkua annertussusaa maannakkut ilisimaneqanngilaq.

Suliniutaasinnaasut

Tunisassiat plastikkit ataasiaannagassat pillugit aallussiviususaaq 3-mi suliniutit makkua Naalackersuisut aallartinniarpaat: > Tunisassiat plastikkit ataasiaannagassat arlallit 2022-imi inerteqqutigineqalernissaat Naalackersuisut sulissutiginiarpaat, taakkunani ilaallutik vatpind-it, pullartat kanaartaat, nerinermit atortut ataasiaannagassat aamma milluaatit. Inerteqquteqarnerup EU-mi taamaanik inerteqquteqarnermut ingiaqatigitillugu piviusunngortinneqarnissaa pilersaarutigineqarpoq.

Tunisassiat plastikkit ataasiaannarluni atugassat amerlasuut

Inerteqquteqarneq

Tunisassianik plastikkinik ataasiaannarluni atugassanik atuinnginneq

Iliuutsit/ingerlatassat

Tunisassianik plastikkinik ataasiaannagassanik siammarterineq 2023-imi inerteqqutigineqalissaaq. Inerteqquteqarnerup atuutilinnginnerani tunisassiat plastikkit ataasiaannagassat inerteqqutigineqalernissaannik siunertaqarneq pillugu Naalakkersuisut pisiniarfiit aamma pisiniarfiit ulluinnarni atugassanik nioqquteqartut oqaloqatigissavaat. Kommunit, pisiniarfiit aamma innuttaasut suliniutip piviusunngortinneqarnerani akuutinneqarnissaat pingaaruteqarpoq.

Siunnerfik

Inerteqquteqarneq inuiaqatigiinni pissusilersortarnermik allanngortitsinermut tunngavissiissaaq, taamaalilluni tunisassianut plastikkinut ataasiaannagassanut taartissanik atuisoqassalluni. Tunisassianik plastikkinik ataasiaannagassanik atuinerup killilersimaarneqarnerani, pinngortitami plastikkinik mingutsitsineq annikillisinneqassaaq.

Inatsisinut tunngasut

Tunisassiat plastikkit ataasiaannagassat pineqartut inerteqqutigineqalernerat, inatsisini atuuttuni imaluunniit inatsisini nutaani ilanngunneqassaaq.

Pingaarnertigut aningaasaqarnikkut sunniutaasussat

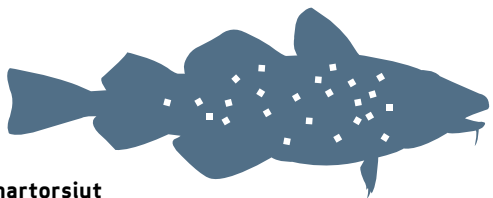
Inerteqquteqarneq inuussutissarsiortut (pisiniarfiit ulluinnarni nioqqutissanik nioqqutillit aamma atugassanik niuertut) iluanaarutissaminnik annaasaqarnerannik malitseqassaaq, tassami pisiniarfiit tunisassianik plastikkinik ataasiaannagassanik arlalinnik tuniniaasinnaajunnaassammata. Taamaattoq naatsorsuutigineqarpoq pisiniarfiit ulluinnarni atugassanik nioqquteqartut allanik avatangiisinut mingutsitsinnginnerusunik tuniniaanerulernerminni annaasaqaatit ilaannik annertuunik utertitsisinnaassasut. Atuisartut tunisassianut plastikkinut ataasiaannagassanut taartaasunut akigitat qaffasinnerusut misigisinnaavaat. Paarlattuanik taartaasussat taakkua arlallit arlaleriarluni atornerqarsinnaassapput, tamannalu taakkua avatangiisinut mingutsitsinnginnerusumik pissusilersortalerinissaq toqqarpasut atuisartut sipaaruteqarnerannik malitseqarsinnaavoq.

Pingaarnertigut avatangiisitigut isiginninnerit

Tunisassianik plastikkinik ataasiaannagassanik inerteqquteqarneq, pinngortitami plastikkinik mingutsitsinerup annikillinneranik, kiisalu plastikkit eqqakkat passunneqartussat ikinnerulernerannik, kinguneqassaaq.

5.4 Aallussiviusussaag 4 Mikroplastit

Mikroplastit mikisuraapput, pujoralaat aamma amullarnerit plastikkit, 5 mm-niit sioqqatut (1 nm) angissusillit. Mikroplastit suussutsinut marlunnut immikkoortinneqartarput. Mikroplastit pingaarnerit amerlanertigut kusassaadini, eqqiaanermut qaqor-saatini aammalu annoraamernit ilaanni. Saniatigut mikroplastit plastikkinut annerusunit kuutsinneqartarput. Tamanna atortus-sat atornerqarneranni nungullariatornerannilu pisinnaavoq, as-sersuutigalugu atisat errornerqarneranni, biilit assakaasui nu-ngullariatorneranni, imaluunniit plastikkinut annerusuneersin-naallutik, pinngortitami mikroplastinngorlutik arrioriarlorlutik.

Ajornartorsiut

Mikroplastit ulluinnarni inuunitsinni sumiluunniit nassaassaavoq, aamma mikroplastit amerlanertigut imaaniiler tarpoq kiisalu sinerissami sumiiffiniilertarluni, tassami assersuutigalugu imikoornermi siammartinneqartarami. Mikroplastit aamma aalisakkanut qassutit annaaneqarneranni imaluunniit plastikkit eqqakkat allat imaani arrioriaratorneranni pilersinnaavoq.

Mikroplastit imaani ingerlaartarput aammalu timmissanit allanillu imaani uumasunit iiorarneqartarlutik, ajoqusiisumik sunni-uteqartumik. Misissuinerit Kalaallit Nunaanni 2016-2017-imi ingerlanneqartut²⁶ takutippaat plastikkit 65 %-iisa missaat qaqulluit aqjaruini nassaarineqartut tassaasut mikroplastit. Peqatgiisaanik misissuinerit takutippaat timmissat 85 %-iisa missaat arlaannik ilusilinnik plastikkinik aqjarormioqartartut.

Imikoornernut saliivinnik pilersitsinikkut imaluunniit mikro-plasteqaler tarnerata pitsaalionerqarnerani, imaani avatangiisi-ni aamma sineriak sinerlugu mikroplastit killilersimaarneqarsin-naapput.

Ullumikkut annertussutsit

Maannakkorpiaq imaani avatangiisini mikroplastit annertussu-saat naatsorsorneqarsinnaanngillat.

Suliniuteqarnerit

Taamanikkut Naalackersuisuusut plastikkinik atuinermik annikillisaanermi suliniutissanut pilersaarummut missingiu-siaminni siullermi suliniutissat marluk, kusassaatinut eqqiaati-nullu tunngasut saqqummiuppaat. Tamanut ammasumik tusar-niaasoqareernerani taakku ilanngunneqanngillat, tunisassia-nik taamaattunik tikisitsinermut piumasaqaatinik immikkut ittunik saqqummiussinissap piviusorsior tuunissaa naatsor-suutigineqanngimmat. EU-mi tunisassianik taamaattunik tunisassiornermut akisussaaffeqarnermik atuutsitsisoqaler-nissaa naatsorsuutigineqarpoq, taamaalillunilu tunisassiat mikroplastinik akuneqartarunnaassapput.²⁷ Tamatumaa Kalaal-lit Nunaanni kusassaatinik eqqiaatinillu mikroplastinik akulin-nik ikinnerusunik tuniniaasalernerimik kinguneqarnissaa naatsorsuutigineqarsinnaavoq.

Kisiannili mikroplastit pillugit aallussiviusussaag 4-mut tunnga-tillugu Naalackersuisut suliniutinik imaattunik ingerlatsiniarput:

- > Naalackersuisut mikroplastit arsartarfinit ivigaasanik qallikkanit katagartartut annikillisinnaannut periarfissat misissuiffigiiniarpaat.
- > Imikoornernut saliivinnik pisariitsunik pilersitsinissamut periarfissat Naalackersuisut misissuiniarpaat kiisalu aningaasartuutissat tassunga tunngassuteqartut paasinarsisinniarlugit.
- > Aamma Naalackersuisut 2021-mi Ukiakkut Ataatsimiinnermi aalisarnermi, piniarnermi aallaaniarnermilu atortut qimaannakkat pillugit suliniutissanut pilersaarummik taamatut taaq Naalackersuisut naatsorsuutigaat saqqummiussaqaassallutik. Suliniutissanut pilersaarut taanna imaani aalisakkanut qassutit annaasat amerlassusiinik ikilissaaqataaassaag, taamaalillunilu mikroplastit imaaniittut annikillisinneqassallutik.
- > Tamatumaa saniatigut Naalackersuisut suliniutit suut, taakkunungalu cigaritsit kimmivikuisa utertinneqarnerini akeqartitsinissaq ilanngullugu, cigaritsit kimmivikuisa tamaangaannaq igitat ikilisarniarlugit aallartissanerlugit misissuiffigaat. Cigaritsit kimmivikui plastikkiqarput. Taamaattumik cigaritsit kimmivikui piffissap ingerlanerani pinngortitamik mingutsitsisumik mikroplastinnguuttarput.

26 KNR: "Kalaallit Nunaata imartai plastikkinik ulikkaarput", 7. Novembari 2017.

27 ECHA: "Background Document to the Opinion on the Annex XV dossier proposing restrictions on intentionally added microplastics", 2020.

5.4.1 ARSARTARFINNIT IVIGAASANIK QALLIKKANIK MIKROPLASTIT KATAGARTUT ANNIKINNERUSUT

Pineqarpoq

Immami avatangiisini mikroplastit.

Iliuutsit/ingerlatassat

Arsartarfiit ivigaasanik qallikkat sunngiffimmi sammisassanut pitsaasumik isumaqarput. Kisianni arsararfiit ivigaasanik qallikkat mikroplastinik katagaasarput. Naalackersuisut kommunit suleqatigalugit nunatsinni arsararfinnit ivigaasanik qallikkanit mikroplastit katagartut annikillissinnaanut periarfissanik misissuiniarput.

Naalackersuisut kommunit suleqatigalugit arsararfinnit ivigaasanik qallikkanit mikroplastinik katagartunik annikillissineqar-

sinnaanerat anguniarlugu suliniutinik misissuiniarput. Suliniutit pinaveersaartitsissutaasussat ilaatigut tassaasinnaapput inatsilersuutitut sinaakutissat, arsararfiit ivigaasanik qallikkat eqqaanni skuunut assigisaannulluunniit allugiartorfiit. Suliniutitut aningaasalersuinermit Avatangiisinut Aningaasaateqarfik aqputigineqarsinnaavoq, tassungalu siunissami suliasanut aningaasaliissutissanik qinnuteqartoqarsinnaavoq.

Kommunit pinaveersaartitsissutaasussanik suliniuteqartoqarpat qallitissanik pisiniarnerminni sipaagaqarsinnaapput. Suliniutini arsararfinnut ivigaasanik qallikkat qallitit katagartut uterteqqineqarsinnaapput.

Kommunit suleqatigineqarnerisa saniatigut innuttaasunut, arsararfinnik ivigaasanik qallikkanik atuisunut paasititsiniasoqassaaq.

Arsartarfiit ivigaasanik qallikkat nalinginnaasut (68m*105m) ukiumut gumminik sequtsikkanik 1,5-2,5 tonsinik avatangiisinut katagaasartut naliliisoqarpoq.²⁸ Kisiannili nunatsinni arsar-tarfiit ivigaasanik qallikkat amerlasuut arsar-tarfinnit nalinginnaasunit minnerupput. Tamatuma saniatigut EU-p kemikalianut suliniaqatigiiffia (ECHA) naliliivoq, arsar-tarfik ivigaasanik qalligaq ataaseq qalliutinit tamarmiusunit ukiumut 1-4%-inik katagaasartuq.²⁹

Annertussutsinut paasissutissiissutit taakku, kiisalu nunatsinni arsar-tarfiit ivigaasanik qallikkat pillugit kommunit paasissutissiissutaat tunngavigalugit Naalackersuisut naliliipput, nunatsinni arsar-tarfinnit ivigaasanik qallikkanit gummit sequtsikkat 9-35 tonsit missaanniit tut katagartartut. Taakku annersaat pinngortitamut imaluunniit immami avatangiisinut pisarsimasasut naatsorsuutigineqarpoq.

Siunnerfik

Arsartarfiit ivigaasanik qallikkat ator-neqarneri sunniuteqarfigineqanngikkaluarlutik mingutsitsinerisa annikinnerulernissaat Naalackersuisunit anguniarneqarpoq.

Inatsisinut tunngasut

Suliniut nutaamik inatsisiliornissamik pisariaqartitsiviunngilaq.

Pingaarnertigut aningaasaqarnikkut sunniutaasussat

Suliniuummi nunatsinni kommunit ikinnerusunik aningaasartuuteqarnerinik kinguneqarsinnaavoq. Kommunit suleqatigalugit pinaveersaartitsissutaasussanik suliniuteqartoqassasoq aalajangiunneqassappat, suliniutinik pilersitsinissamut ataasiaannartumik aningaasartuuteqartoqassaaq. Kommunit Avatangiisinut Aningaasaateqarfik aqutigalugu arsar-tarfinnit ivigaasanik qallikkanit gumminik sequtsikkanik katagaasoqarnissaa pinngitsoorniarlugu pinaveersaartitsiniarluni suliniuteqarnissamut tapiiffigineqarnissamik qinnuteqarsinnaapput.

Pingaarnertigut avatangiisitigut isiginninnerit

Arsartarfinni ivigaasanik qallikkani gummit sequtsikkat imermut imigassamut immamullu mingutsitsisarput. Taamaattumik immami avatangiisit qanittumiittut annikinnerusumik mikroplasteqalertarput aammalu kemikalianik ajoqutaasunik ikinnerusunik akoqalertarlutik.

28 ibid.

29 ECHA: "Annex to Background Document to the Opinion on the Annex dossier proposing restrictions on intentionally added microplastics". 2020.

Mikroplastinik kuutsitsisarneq pillugu ilisimasat killillit

Mikroplastinik kuutsitsisarneq pillugu paasissutissanik katersivik

5.4.2 IMIKOORNERNUT AAQQISSERTISSAT PISARIITSUT PILLUGIT ILISIMASANIK INERISAANEQ

Pineqarpoq

Imikoornerni mikroplastit.

Iliuutsit/ingerlatassat

Naalackersuisut imikoornernut aaqqiussutissami pisariitsumi iluaqutissartaasut ajoqutissartaasullu pillugit ilisimasanik inerisaaniarput. Isumassarsiaq tassaavoq, imikumut sorujuaatit atorlugit, imikoornernut pisariitsumik saliinissaq periarfissaqarnerisooq misissorneqarnissaa. Misissuineq aamma nunanit sanilliunneqarsinnaasunit assigiinngitsunit imikoornernut aaqqiussutissat pillugit paasissutissanik nalunaarsukkanik katerseqataaffusinnaavoq.

Misissuinerup aallartissinnaanissaanut paasissutissanik nalunaarsukkanik katersinissaq pisariaqartinneqartussaavoq. Misissuinerumi kommunit aamma ilisimatusarfiit suleqatigineqarnissaat pisariaqarpoq. Aamma ilisimasat katersorneqartut qanoq suliaqarnermi atorpeqassanersoq aammalu mikroplastinik annikillissitsinissaq pillugu siunnerfiit angunissaat, isumaliutersuutigineqassapput.

Siunnerfik

Misissuinerumi imikumut sorujuaatit atorlugit, imikoornernut pisariitsumik saliineri iluaqutissartaasut ajoqutissartaasullu pillugit ilisimasanik katersisoqassasoq. Naalackersuisut siunnerfigaat. Imikoornernut aaqqiussutissat pitsaanerusut pillugit ilisimasanik Naalackersuisut aamma kommunit inerisaanisaannut misissuineq iluaqutaassaaq. Pitsaanerusumik imikoornernut aaqqiussuteqarneq, mikroplastit imaanut kuutsinneqartartut annikillinerannik kinguneqassaaq.

Inatsisinut tunngasut

Suliniuteqarnissamut nutaamik inatsisiliortariaqanngilaq.

Pingaarnertigut aningaasaqarnikkut sunniutaasussat

Imikoornernut aaqqiussutissanik pisariitsumi aningaasartuutit itinerusumik misissornissaannut aningaasassaqarnissaq aamma nalunaaquttap akunneri suliffiusussat, pisariaqarput. Aningaasartuutissanut misissuinerup annertussusaa apeqqu-taassaaq. Misissuineq Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissitunut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfiup aningaasaqarnikkut killissaasa pioreersut iluanni ingerlanneqassaaq.

Pingaarnertigut avatangiisitigut isiginninnerit

Imikoornernut sorujuaatit pisariitsumi atorlugit, imikoornernut saliineri iluaqutissartaasunik ajoqutissartaasunillu misissuineq, siunissami mikroplastinik imaaniittunik aamma sineriak sinerlugu piusunik annikillissitsinissamut tunngavissiisaaq.

5.5 Aallussiviususaaq 5 Plastikkit aalisarnermik inuussutissarsiornermeersut

Plastikkit aalisarnermeersut ilaatigut tassaapput aalisakkanut qassutit, aalisakkanut karsit, aalisarnermut atorlut allat plastikkit kiisalu poortuutissat plastikkit aammalu plastikkit angallammi nalinginnaasumik atuinermeersut.

Ajornartorsiut

Plastikkit aalisarnermik inuussutissarsiornermeersut pingaartumik sineriak sinerlugu aammalu imaani piusarput, tassami plastikkit aalisariummit imaanut toqqaannartumik iginneqartarput/katanneqartarput imaluunniit sineriak sinerlugu eqqarneqartarlutik /katanneqartarlutik. Aarhus Universitet-ip misissuinerata (SUMAG)³⁰ takutippaa, Kalaallit Nunaata kitaani plastikkit aalisarnermik inuussutissarsiornermeersut, sineriak sinerlugu aamma imaani plastikkit nassaarineqartut 20 %-iisa missaanniittut, Tunumi affai sinnerlugit annertussuseqarlutik.

Plastikkit igitat aalisarnermik inuussutissarsiornermeersut takussaasumik mingutsitsisuupput. Plastikkit aalisarnermik inuussutissarsiornermeersut arriitsuaraaqqamik arroriartuaartarput, siunissami mikroplastinngorlutik mikisuaraanngorlutik arrortarput aammalu avatangiisinut ajoqusiummik sunniuteqartarlutik.

Aallussiviususaaq 5-imi pingaartumik eqqakkat aalisarnermik inuussutissarsiornermeersut iliuuseqarfiginissaannut annikillisinnissaannullu tunngatillugu suliniutissat pingaarnerit sammineqassapput.

Ullumikkut annertussutsit

Aalisakkanut qassutit aamma aalisarnermut atorlut allat plastikkit, pinngortitamut katanneqartarput imaluunniit iginneqartarput annertussusaat eqqoqqissaartumik naatsorsorneqanngillat. Paasineqarpoq plastikkit imaani aamma sineriak sinerlugu nassaarineqartut 20 aamma 50 %-iisa akornanni annertussusillit aalisarnermik inuussutissarsiornermeersusut.

Suliniutaasinnaasut

Plastikkit aalisarnermik inuussutissarsiornermeersut pillugit aallussiviususaaq 5-imi Naalackersuisut makkua ingerlanniartaat:

> Kingusinnerpaamik 2023-imi umiarsualivinni tamaginni plastikkinik eqqaanissamat periarfissaqalersitsinissamat periarfissat Naalackersuisut misissorniartaat.

Tamatuma saniatigut Naalackersuisut 2021-mi Ukiakkut Ataatsimiinnermi nunatsinni aalisarnermi, piniarnermi aallaaniarnermilu atorlut annaasat qimaannakkallu pillugit suliniuteqarnissamat pilersaarut taamatuttaaq saqqummiutissallugu naatsorsuutigaa. Suliniuteqarnermut pilersaarut taanna aalisakkanut qassutit imaanut annaasat qimaannakkallu ikilisinneqarnissaannut iluaqutaassaaq.

30 Jakob Strand-imit (Aarhus Universitet) saqqummiunneqartoq: "Kalaallit Nunaanni immami eqqakkanik misissuineq", 2018-imi Hold Norge Rent pillugu ataatsimeersuarnermi.

5.5.1 UMIARSUALIVINNI PLASTIKKINIK EQQAANISSAMUT PERIARFISSANIK PITSANNGORSAANEQ

Pineqarpoq

Plastikkitt aalisarnermik inuussutissarsiutilinneersut.

Iliuutsit/ingerlatassat

Umiarsualivinni plastikkinik eqqaanissamut pitsaanusunik periarfissaqalersitsinissamut periarfissat Naalakkersuisut misissorniarpaat. Siunnerfigineqarpoq plastikkinik eqqagassanik aalisarnermik inuussutissarsiortermeersunik eqqaanermut nunami sumiiffinni isorartussutsit annikillisinnissaat.

Suliniutit soorlu "Fishing For Litter", nunani allani atorreqartoq, aqputigalugu eqqaanissamut pitsaanusunik periarfissaqalersitsinissamut periarfissat Naalakkersuisut misissorniarpaat. Isumassarsiarineqartoq tassaavoq, aalisartut assersuutigalugu plastikkinik katersinermut big bag-inik tunineqartarnissaat, aammalu taakkua tamatum kingorna umiarsualivimmi containerinut akeqanngitsumik tunniunneqarsinnaanissaat. Aalisartut plastikkinik imaluunniit aalisarnermut atortunik annaaneqarsimasunik qaqitsissappata, taakkua katersornissaat aammalu eqqortumik plastikkit tunniuffissaqartinnissaat, pisariitsuussaaq. Aalisartut akuutinnerisigut suliniut "Fishing For Litter", imaani plastikkinik ikilisitseqataassaaq.

Umiarsualivinni plastikkinik eqqaanissamut periarfissaqalersitsineq, illoqarfinit nunaqarfinniillu nunami namminer mi ikuallaavinnut nutaanut marlunnut eqqakkanik assartuussisarnissaq pillugu aalajangiinermut ataqatigiissillugu, isigineqassaaq. Assartuussisarnermut aqqiissutissami aamma plastikkit katersorneqarsimasut umiarsualivinniittut ilaatinneqarsinnaassapput.

Umiarsualivinni plastikkinik katersinissamut eqqaanissamullu pitsaanusunik periarfissaqarnissaata qulakkeerneratigut, aalisarnermik inuussutissarsiortermeersut plastikkit pinngortitamiittut annikillisinneqassasut naatsorsuutigineqarpoq.

Umiarsualivinni annerusuni minnerusunilu aqqiissuussinermik pilersaarusiornissaq pisariaqartinneqartussaavoq aamma plastikkinik katersisoqartarnissaa qulakkeerneqassalluni. Aaqiissutissap taassuma misissorneqarnerata ilaatut, suliniut "Fishing For Litter" qanoq nunani sanillunneqarsinnaasuni allani aqunneqarnersoq pillugu misilittakat pinarneqassapput.

Aalisarnermut atortut plastikkit katersorneqartarneri annikippoq – pinngortitami plastikkit

Aalisarnermut atortut plastikkit umiarsualivinni katersorneqartassapput ataqinneqartassallutillu – pinngortitami plastikkit annikinnerusut

Siunnerfik

Umiarsualivinni eqqaanissamut periarfissat pitsaanerulernerat plastikkinik katersinerusalernermit iluaqutaassasoq aammalu plastikkit imartatsinni pinngortitamilu qimaannarneqartannginnissaannik qulakkeerinissaq. Naalakkersuisut siunnerfigaat. Pinngortitami aamma imaani avatangiisini plastikkinik nassaa-raangat ta, taakkua katersornissaat tunniunnissaallu ajornannginnerussaaq. Aaqqissuussinermi plastikkinut aalisarnermik inuussutissarsiornermeersunut tunngatillugu mingutsitsineq annikillisinneqarsinnaassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Inatsisinut tunngasut

Misissuinissamut nutaamik inatsisiliortariaqanngilaq.

Pingaarnertigut aningaasaqarnikkut sunniutaasussat

Kalaallit Nunaanni Fishing for Litter-imik pilersitsinissamik misissuinermit aningaasartuutit Nunalerinermit, Imminut Pilersornermit, Nukissiutinut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfimmi aningaasaqarnikkut killissaliussat iluanni akilerneqassapput. Misissuinermit aaqqissuussinermik taamaattumik pilersitsinermit tunngatillugu aningaasaqarnikkut sunniutaasussat paasinarsinneqassapput.

Pingaarnertigut avatangiisitigut isiginninnerit

Plastikkinik aalisarnermik inuussutissarsiornermeersunik katersineq eqqaanerlu, imaani aamma sineriak sinerlugu plastikkinik annikillisitsinermit malitseqassaaq. Najukkani tamatum kingunerissavaa, plastikkit aalisarnermik inuussutissarsiornermeersut sineriak sinerlugu qimaannakkat annikinnerulernerat. Nunami namminermit eqqagassalerinermit aaqqiissutissanut ataqatigiissaarlugu, plastikkit eqqakkat ikuallanneqartussanngorlugit katersorneqartassapput. Tamanna takussaasunik avatangiisini minguinnerulersitsissaaq aammalu imaani eqqakkat mikroplastinngorlugit arrioriartuaartitsisinnaaneq annikillisinneqassalluni.

5.6 Aallussiviususaaq 6 Paasititsiniaanerit

Pineqarpoq

Atugassanik pisiniarfinni, suliffeqarfinni aamma innuttaasuni pisariaqangitsumik plastikkinik atuinerup annikillisinneqarneranik malitseqartumik isummertarnernik allanngortitsinnissaamut nunami namminerimi paasititsiniaaneq Naalakkersuisut ingerlanniartaat.

Iliuutsit/ingerlatassat

Pinngortitap avatangiisillu paarilluarnissaannik qulakkeerinisaaq paasititsiniaanernik ingerlaavartumik ingerlatsisarnissaq Naalakkersuisut pingaartittorujussuuat. Taamaattumik Naalakkersuisut suli paasititsiniaaneq "Pinngortitap Paarsisui" pillugit sammeneqarnissaat ingerlassimavaat. Paasititsiniaanerit siunnerfillit aqutugalugit aammalu plastikkinik atuinerup annikillisinneqarnissaat pillugu suliniutit ersarinnerulersinnissaat, pingaaruteqarpoq.

Ilisimasaqarneq aamma isummertarnernik aallussineq pingaaruteqarput, tassami assersuutugalugu plastikkit avatangiisunut ajoqusiisumik sunniuteqartarneri pillugu ilisimasaqarnerulerneq, plastikkinik pisariaqangitsumik atuinerup annikillisinnissaa eqqumaffigalutigu aammalu plastikkit eqqagassat pinngortitami illinginnissaat imaluunniit imaani avatangiisini illinginnissaat qulakkeerlutigu avatangiisunut mingutsitsinnginnerusumik pissusilersortarnermik, malitseqarsinnaammat.

Peqatigisaanik plastikkit aamma pitsaasunik piginnaasaqarput, assersuutugalugu nerisassat piusinnaassusaat sivitsortissinnaavaat, taamaalliluta nerisassanik maangaannartitsineq pingitsussallutigu, taamaaliornikkut ikummatissamik sipaassalluta aammalu CO₂-mik aniatitsineq annikinnerussalluni. Taamaalliluni paasititsiniaanerit plastikkinut suliniutinut, avatangiisit eqqarsaatigalugit paasinar tumik siunnerfeqartinnissaat, pingaaruteqarpoq.

Naalakkersuisut paasititsiniaanermik suliniuteqarnerat eqimattanut assigiinngitsunut siunnerfeqartinneqassaaq, ilanngullugit innuttaasut, pisortat, atugassanik pisiniarfii, tunisassiorut il.il., aammalu paasititsiniaanerit suliaqartuusut soqutigisaqartullu attuumassuteqartut suleqatigalugit ingerlanneqassapput.

Siunnerfik

Paasititsiniaanermut siunnerfigineqartoq ataatsimut isigalugu tassaavoq, pinngortitamut avatangiisinnullu tunngatillugu naapertuuttumik pissusilersortarnissap qulakkeernissaa, ilanngullugu sapinngisamik annertunerpaamik plastikkinik atuinerup annikillisinneqarnissaa kiisalu plastikkit (aamma eqqagassat allat) eqqortumik iliuseqarfigineqartarnissaannik eqqarneqartarnissaannillu qulakkeerinisaaq.

Inatsisinut tunngasut

Suliniuteqarnissamut nutaamik inatsisiliortariaqanngilaq.

Pingaarnertigut aningaasaqarnikkut sunniutaasussat

Suliniutissami paasititsiniaanernik pilersaarusiornermut, ilusilersuiner mut ingerlatsinermullu aningaasasaqarnissaaq aamma nalunaquttap akunnerinik suliffiusussanik atugassaqaqarnissaaq pisariaqarpoq. Aningaasar tuutissanut paasititsiniaanerit annertussusaat (TV-mi ussassaarutit, atuagaaqqiat, ilitersuutit il.il.), taamatullu najoqqutassanik ineriartortinneqareersimasunik atuisoqarneranik, soorlu "Pinngortitap Paarsisui", aningaasaqarneq sunnerneqassanersoq, apeqqutaassaaq. Paasititsiniaanerit aningaasalersorneqarnerat Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiuutinut Avatangiisinnullu Naalakkersuisoqarfimmi aningaasaqarnikkut killissaliussat pioreersut iluanni akilerneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Pingaarnertigut avatangiisitigut isiginninnerit

Paasititsiniaanerit plastikkinik atuinerup annikillisinneqarneranik aammalu plastikkinik annikillisitsisunik suliniuteqarnerit assigiinngitsut, suliniutissanut pilersaarummi iliussissanut sammisumi matumani ilaasut, siunertaasa paasineqarneranik, malitseqassapput. Peqatigisaanik paasititsiniaanerit plastikkit (aamma eqqagassat allat) eqqortumik iginneqartalernerannut, taamaallilunilu plastikkit aamma eqqagassat allat pinngortitami iginneqartartut annikillisinneqarnerannut, iluaqutaanissaat siunnerfigineqarpoq. Kiisalu paasititsiniaanerit avatangiisunut mingutsitsinnginnerusunik allanik atuinisaaq aammalu avatangiisunut mingutsitsinngitsumik pissusilersornerunissaaq pillugu, aammalu avatangiisunut mingutsitsinngitsumik pissusilersornerunissaaq pillugu atuisunut paasissutissiivisusaaq.

6. Nunani tamalaani suleqatigiinnerit

Kalaallit Nunaata nunani tamalaani oqalliffinni suliaqarnissaa pingaaruteqarpoq. Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiit aamma Issittumi Siunnersuisooqatigiit aqqutigalugit Nunani avannarlerni nunat naalackersuisuut ataqatigiis-saarineq ingerlaannartariaqarpoq aamma isumaqatigiissute-qartoqartariaqarluni.

Misillitakkani katersineq aammalu ilisimasat nunani tamalaani suliniaqatigiiffinnilu inissisimasat avitseqatigiissutigineqarta-riaqarmata, aammalu plastikkit annikillisinnissaat siunerta-ralugu tamanit atorneqartariaqarmata tamana pingaaruteqar-poq. Taamatutaaq suleqatigiinnikkut suliniuteqarnerit sunne-qatigiissinnissaat anguneqarsinnaassaaq. Assersuutigalugu puussianik plastikkinik inerteqquteqarnermut imaluunniit akitsuusiinermut tunngatillugu nunani tamalaani suliniutip kingunerisaanik suliffeqarfiiit arlallit qinigassanik allaanerusu-nik tunisassiuertussaapput, taamaalillunilu taakkununga akigititaq atuisartunut aamma atugassanik pisiniarfinnut iluaqutaanerusussaalluni.

NUNANI TAMALAANI SULEQATIT

Namminersorlutik Oqartussat oqalliffinni aammalu kattuffinni issittumi avatangiisini mingutsitsinermik, plastikkinik aamma eqqagassalerinermik siunnerfilimmik sulissutiginnittuni, anner-tuumik aallussipput peqataallutillu. Taakkua ilaatigut tassaapput:

- > Issittumi Siunnersuisooqatigiit
- > Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiit
- > OSPAR (Oslo-mi aamma Paris-imi Nunani tamalaani isumaqatigiissutinut naalisaat)
- > EU

Aamma nunani tamalaani suliniaqatigiiffinni arlalippassuarni plastikkinik atuinerup annikillisinneqarnissaa suliniutigineqar-poq, taakkunungalu assersuutigalugu UNEA (United Nations Environment Assembly), IMO (International Maritime Organiza-tion) aamma HELCOM (Baltic Marine Environment Protection Commission) ilaapput. Matuma kinguliani nunani tamalaani suliniaqatigiiffiit oqalliffiillu, Naalackersuisut akuuffigisaat allaaserineqarput.

ISSITTUMI SIUNNERSUIOOQATIGIIT

Issittumi Siunnersuisooqatigiinni suleqatigiissitaliani arlalinni Naalackersuisut suleqataapput. Issittumi Siunnersuisooqatigiit nunanik arfineq pingasunik ilaasortaqrput, ilanngullugu Kunngeqarfik Danmarki. Issittumi Siunnersuisooqatigiinni issittumi avatangiisit (uumasut aamma naasoqartut) illersorneqarnissaannut tunngatillugu pisussaaffiliisumik suleqatigiittoqarpoq. Tassani aamma ilaatinneqarput aningaasaqarnermut, attaveqatigiinnermut, peqqissutsimut aamma takornariartitsisarnermut tunngatillugu Issittumi piujuartitsissusamik ineriartortitsineq.

Issittumi Siunnersuisooqatigiinni suleqatigiissitaliat, avatangiisit pitsaanerulernissaannut aammalu pinngortitap pitsaanerulernissaanut sulissutiginnittut, arlaqarput. Suleqatigiissitaliat ilaat, PAME (Protection of the Arctic Marine Environment), imaani eqqakkanik annikillissitsinissamut nunap immikkoortuani iliuusissanut pilersaarummik suliaqaleruttorpoq. Kunngeqarfik Danmarki iliuusissanut pilersaarummik suliaqarnermi peqataavoq, taamaattumik Kalaallit Nunaat tamatumunga sunniinarluni eqeersimaartumik peqataalluni. Iliuusissanut pilersaarut suleqatigiissitaliat allat suleqatigalugit suliarineqarpoq, ilanngullugit CAFF (Conservation of Arctic Flora and Fauna) aamma AMAP (Arctic Monitoring and Assessment Programme).

NUNANI AVANNARLERNI MINISTERIT SIUNNERSUIOOQATIGIIT

Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiit Kalaallit Nunaata, Danmarkip, Finland-ip, Norge-p, Sverige-p, Åland-ip, Island-ip aamma Savalimmiut akornanni suleqatigiiffiuvoq. Naalackersuisut taamatuttaaq Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiinni suleqataapput. Takorloorneqarpoq Nunat Avannarliit ukiup 2030-ip tungaanut nunap immikkoortuini akuunerpaalissasoq, unammillersinnaassuseqarnerpaajulissasoq aammalu piujuartitsiviunerpaalissasoq. Avatangiisit aamma silap pissusaa Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiit ataani suliaasaqarfiupput. Tassani ilaatinneqarpoq, Nunani Avannarlerni aamma Issittumi avatangiisit aamma silap pissusaata iluani misissuinerinik, paasissutissanik nalunaarsukkanik katersinerinik, qanoq issutsinut nalunaarusianik suliaqarnerinik il.il. ingerlatsisoqassasoq. Tassani ilaatigut ilaapput plastikkinut eqqagassanullu tunngatillugu unammilligassat. Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiinni ministerit nalunaarutaat, imaani eqqakkanut nunarsuarmi suliniuteqarnerup annertusarneqarnissaanik kaammattuisoq,

2019-imi Kalaallit Nunaata akueralugu ilaaffigilerpaa. Ilisima-tuussutsikkut nalunaarusiaq Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiinnit aningaasalersorneqartoq, ukiumoor-tumik saqqummersinneqartarpoq, aammalu taakku ilagaat aalisarnermut atatillugu plastikkinik eqqagassanillu passussinissaq.

OSPAR

Naalackersuisut OSPAR-imi suleqataapput. OSPAR-kommision 1972-imiilli atuuppoq aammalu ullumikkut naalackersuisut 15-it aamma EU (suleqataasut katillugit 16-it), suleqatigiinnis-saq pillugu isumaqatigiissuteqartut, tassani ilaallutik. OSPAR-kommission-imi pingaartumik atlantikup avannamut kangiani imaani avatangiisit aammalu eqqagassanit, gassimik uuliamillu qalluinermit, inuit ingerlataannit il.il. mingutsitsinermit tunngatillugu unammilligassat sulissutigineqarlutik. OSPAR-kommission imaani avatangiisinik pitsannorsaanissamut siunnersuuteqartarpoq. OSPAR-imi ilaatigut imaani eqqakkanik annikillissitsinissamut nunap immikkoortuani iliuusissanut pilersaarut, suliniutissanik angusaqarluarniarfiusunik imaqartoq, suliarineqarpoq. Kalaallit Nunaat ullumikkut Kunngeqarfik Danmarki aqutugalugu sinnisoqartitsivoq.

EU

Avatangiisinut tunngasut pingaartumillu plastikkinik ajornartorsiuteqarnermut tunngatillugu nunanut ilaasortaasunut assi-giinnik malitassaqaarnissap piumasaqaateqarnissallu qulakkeernissaa, EU-mi sulissutigineqarpoq. Plastikkinik annikillissitsinissamut suliniutit, nunat ataasiakkaat nammineerlutik suliniutaannut tapersiisinnaasut, aallartinneqarput. Plastikkit Europa-mi aamma nunani avannarlerni atornerqartut annertu-nerpaartaat EU-imi suliffeqarfinnit tunisassiarineqarput. Taamaattumik plastikkinik tunisassianik pisiniar tarneq annikillissitsinissarluni pineqartillugit, EU suleqatissatut pingaaruteqarpoq.

EQIKKAANEQ

Takuneqarsinnaasut nunani tamalaani aammalu nunap immikkoortuini kattuffiit oqalliffiillu arlallit, plastikkinik aammalu avatangiisini atuinerup annikillissinnissaanut tunngasut Kalaallit Nunaata suleqataaffigai. Tamanna ilaatigut pivoq ilisimasanik katersinissamut aammalu ineriartornerup malinnaaffiginissaanut tunngatillugu (tamatuma najukkani atornerqarnissaa siunertaralugu) ilaatigullu ingerlatassanik suliniutissanillu Issittumi taamaalillunilu aamma avatangiisini qanittumiit tuni plastikkinik annikillissitsinissamut tapersiisussanut eqeersimaartumik sunniisnaannikkut siunnersuuteqarsinnaanikkullu.

7. Naggasiineq

AJORNARTORSIUT

Nunami namminerimi aammalu nunani tamalaani plastikkinut tunngatillugu arlalinnik unammilligassaqarpoq. Plastikkit pinngortitamii pput, sineriak sinerlugu aammalu imaaniillutik, aammalu ukiuni kingullerni annertusiartuinnarlutik. Plastikkit annertuut tassaapput puussiat, poortuutissat, aalisakkanut qassutit, puuiaasat, nerinermut atortut ataasiaannagassat, kusaasaatit aamma eqqiaanermut qaqorsaasat. Plastikkit ersittumik mingutsitsisuupput, peqatigisaniillu uumasunut avatangiisinnullu atugassarititaasunik ajornerulersitsillutik. Plastikkit annikillisinnissaat, taamaalillunilu uumasunut inunnullu avatangiisit pitsaanerulersinnissaat, nunami namminerimi aamma nunani tamalaani unammilligassartaqarpoq.

KILLIFFIK

Plastikkit eqqunneqartartut ataatsimut katillugu annertussusaat naatsorsorneqarsinnaangilaq. Aamma plastikkit eqqagassanngortartut qanoq annertutiginersut naatsorsorneqarsinnaangilaq. Puussianut plastikkinut, puuiaasanut plastikkinut aamma annertussusaat missiliorneqarpoq. Taamatutaaq eqqakkanik plastikkit annertussusaat missiliorneqarput. Plastikkit pinngortitamii tttut annertoorejussuit, ilanngullugit ilaatigut qassutikut aamma aalisarnermut atortut, naatsorsorneqanngillat. Siunissami plastikkit annertussusaannut ataatsimoortumik paasisimaarinnilersitsiniarluni sumiissusersiineq ingerlanneqarsinnaavoq.

Plastikkit eqqagassat sumi qimaannarneqartarnersut, Kalaallit Nunaat tamakkerlugu qassutikut, bundgarninik kiisalu piniariartarfinni piniarnermut atortunik qimaannakkanik saliinissamut suliniutissanut pilersaarummi sumiissusersineqassapput. Avatangiisinut aningaasaateqarfimmu, nunami namminerimi ikuallaavinnut, illoqarfinit nunaqarfinniillu tamaginnit eqqakkanut assartuusseriaatsimik periarfissamut kiisalu kommunit ataatsimoorullugu eqqagassalerinermit ingerlatseqatigiiffianut (ESANI) tunngatillugu suliniuteqarnerit maannakut aallartinneqareersut kingunerisaannik siunissami plastikkit eqqakkat nalunaarsorneqartalernissaat pitsaanerusumik periarfissaqalissaag aammalu eqqortumik passussisarnissaq qulakkeerneqassalluni.

Plastikkinik ajornartorsiuteqarnermut tunngatillugu suliniutissat ingerlanneqarnissaat, atuinerup annikillisinnissaanut suliniutissanut pilersaarummi matumani tunngavissinneqassaag. Suliniutissanut pilersaarut aalussiviusussanik suliniutissartaqartunik arlalinnik, plastikkinik atuinerup nannikillisinnissaanut alloriarnernik siullernik aallartitsisussanik, imaqarpoq. Peqatigisaanik plastikkinik eqqakkanik, ullumikkut eqqagassanngortartunik, eqqortumik passussisarnissaq aallunneqarpoq.

SULINIUTEQARFISSAT

Plastikkinik atuneq aamma plastikkinik eqqakkanik passussisarneq tunngavigalugit suliniuteqarfissat toqqarneqarput. Aammattaaq anguniagaqarnerup annertussusaata EU-mi annertussuserititanit annikinnerunnginnissaa, suliniutissani tunngavissinneqassaag, aammalu nunani allani plastikkinut iluussisanut pilersaarutit isumassarsiorfigineqarput. Puussianut plastikkinut tigummiar taatinut, nerinermut atortunut ataasiaannagassanut, aalisakkanut qassutinut aamma aalisarnermut atortunut tunngatillugu, qulequttat taakkua Europa-mi aamma Nunani Avannarlerni plastikkinut suliniutissani inituangaatsiarput. Tamatuma saniatigut suliassaqarfik immikkuullarissiq anartarfilerinermit puussianut tunngassuteqarpoq.

Suliniutissat alloriarnikkaartumik atuutsinneqalertussat suliniutaasussatut isigineqassapput, taamaalilluni plastikkit annikillisinnissaannut suliap ingerlanerata aallartinnissaa piunartuussalluni. Suliniutissat ingerlanneqarnissaannut isumalluutissaqarnissaq pisariaqarpoq, aningaasaqarnikkut sulinikkullu. Taamaattumik taakkua pingaarnersiorneqassapput ataasiakkaarlugillu aallartinneqartassallutik, taamaalilluni anguniakkat angunissaannut isumalluutissaqassalluni.

ATAQATIGIINNERI

Nunami namminerimi pissutsinik immikkuullarissiqarpoq, suliniutip aningaasaqarnikkut imaluunniit avatangiisitigut iluaqutaannginneranik kinguneqarsinnaasumik. Tassani ilaatigut pineqarput plastikkinik tunisassianik tunisassior toqannginnera, plastikkinik atoqqiisarfeqannginnera, eqqakkat atoqqinneqartussat nunamut saniliusumut assartorneqartussaanerat, aammalu eqqaavissuarnik ingerlatsinerimi suli unammilligassaqartussaanera. Taamaattumik suliniutissat ataasiakkaat nunani allani atuutsinneqalertussat, iluussisanut pilersaarummi ilaatinneqanngillat. Tassani ilaatigut pineqarput plastikkinik atoqqiisarnermut tunngatillugu suliniutissat, tassami taakkua Kalaallit Nunaanni avatangiisinut iluaqutaasumik sunniuteqanngissinnaammata.

Plastikkinut taarsuutissanut tunisassianut periarfissat, pingitsoortussatut kissaatigineqartut, aammalu aningaasaqarnikkut avatangiisitigullu sunniutaasussat suussanersut, qimerloorneqassapput. Plastikkinik atuinerup annikillisinnissaanut tunisassianik allanik eqqussisoqartartussaavoq. Tamanna atugassanik pisiniarfinni, taamaalillunilu atuisunut, akitsorsaatsumik sunniuteqarsinnaavoq.

Aallaaviatigut nunami namminerimi eqqagassalerinermit aqqiissutissap kingunerisaanik, eqqakkat ikuallanneqarsinnaasut tamarmik, nukissiamik atorluavissumik, nunami namminerimi ikuallaavinni marlunni ikuallanneqartussanngorlugit

katorsorneqarsinnaalissapput. Tamanna illoqarfinnit nunaqarfinniillu ikuaallaaveqanngitsunit eqqakkat ikuaallaneqarsinnaasut, poortorneqarnissaannut aammalu ikuaallaavinnut marlunnut assartorneqarnissaannut, periarfissiisaaq. Tamanna eqqaavisuarnit plastikkinik teqqartunik, pinngortitamiilertartunik imaanilertartunillu, annikillisisisaaq.

NUNANI TAMALAANI

Plastikkitt nunat killeqarfiit qaangerlugit ingerlaartarput, tamannalu OSPAR-imi, Issittumi Siunnersuisooqatigiinni allanilu misissuinerit assigiinngitsut aamma takutippaat. Taamaattumik plastikkinik annikillisisinissamut tunngatillugu unammilligassaqartuni Kalaallit Nunaat kisiartaangilaq. Nunani tamalaani suleqatigiinnerni ilaanisaaq aammalu suliniutini aalajangiiffigineqartuni ingerlanneqartussanilu sunniuteqarnissamik qulakkeerinisaaq, sul pingaaruteqarpoq.

ATAATSIMUT ISIGALUGU

Ataatsimut isigalugu plastikkinik atuinerup annikillissinnaanut suliniutissanut pilersaarummi matumani pingarnerpaajuput:

- > Suliniuteqarnerit plastikkinik atuinermik annikillisisisumik, inuiaqatigiinni pissusilersortarnerit allanngorerannik kinguneqarnissaat
- > Suliniuteqarnerit Kalaallit Nunaannut plastikkinik eqqussuinermik annikillisisisumik, inerteqquteqarnermik kinguneqarnissaat
- > Suliniuteqarnerit pinngortitami imaanilu plastikkeqannginnerulerneranik kinguneqartumik, plastikkinik eqqakkanik pitsaanerusumik passussisalernerik kinguneqarnissaat.

8. Ilanngussaq

1.1 Plastikkinut iliuusissanut pilersaarutit attuumassuteqartut

DANMARK

Plastik maangaannartitsiviunngitsoq – Danskit Naalakkersuisuisa plastikkinut iliuusissanut pilersaarutaat. Saqqummersinneqarpoq decembari 2018. Miljø- og Fødevareministeriet-mit suliarineqarpoq. Suliniutissanik 23-inik imaqarpoq.

ISLAND

Plastikkinik annikillisitsinissamut iliuusissanut pilersaarut. Saqqummersinneqarpoq 29. oktobari 2018. Politikerinit toqqakkanit, siunnersortinit, eqqagassalerinermut suliaasaqar-fimmeersunit ilaasortanit, Islandimi kommunit kattuffiannit, sulisitsisut kattuffiannit, atuisartut siunnersuisoqatigiiffian-nit, avatangiisinut kattuffinnit kiisalu imaanut ilisimatusarfin-nit suliarineqarpoq. Suliniutissanik pingaarnernik 3-inik imaqar-poq, tamarmik immikkut anguniakkanik 4-8-inik imaqartunik. Allakkiaq tamanit pissarsiarineqarsinnaasoq taamaallaat mis-singiusiaavoq, aammalu qaqugu inaarutaasumik akuerineqassa-nersoq ilisimaneqarani.

EU

Aningaasaqarnermi Kaaviiartumi plastikkinut periusissiaq, januaari 2018 saqqummersinneqarpoq. Plastikkinut ataasi-aannagassanut malitassiaq (2019-imi akuerineqarpoq) aningaasaqarnermi kaaviiartumi plastikkinut periusissiap ilaatut ilaatinneqarpoq. Poortuutissanut malitassiami 2015-imeersumi puussianik ikilitsinissaq aallunneqarpoq. Eqqagassalerinermut malitassiaq, 2018-imi akuerineqarpoq, plastikkinik atoqqiinissamut anguniakkanik kiisalu eqqagas-saqalernissamik pitsaaliuinissamik, imaqarpoq.

Tamatuma sanitigut allakkiami matumani aamma Canada-mi "Strategy on zero plastic waste" og Finlands "From Recycling to a Circular Economy" innersuussivigineqarpoq.

Periusissiani arlalinni suliniutissat suli akuerineqanngitsut taaneqarput.

1.2 Aningaasaqarneq aamma piffissaliusaaq

DANMARK

Ukiut 4-it ingerlaneranni 50 millioner koruunit (2019 - 2023).

ISLAND

2019-2021 (suliniutissaaq ataaseq 2025-mut killeqartinneqarpoq). Aningaasartai ataatsimut katillugit allassimangillat. Suliniutissat ilaannut aningaasat immikkoortinneqartut allasimapput, katillugit maannakkorpiaq 1,3 millioner koruunit immikkoortinneqarsimallutik. Suliniutissat sinnerinut aningaasaqarneq nalimmassarneqanngilaq.

EU

Malitassat apeqqutaatillugit, 2030 angullugu, assigiinngitsunik aningaasartalinnik immikkoortitsisoqarpoq. Suliassaqarfinni periusissiamut toqqaannartumik attuumassuteqartuni ilisimatusernerup ineriartortitsinerullu aningaasalersorneqarnissaanut 250 mio. EUR immikkoortinneqarput.

1.3 Aallussiviusussat

Ilanngullugit nunat assigiinngitsut suliniutissaat aallussiviusussat arlallit iluanni nassuiarneqarput. Taamaattoq suliniutissat arlallit aallussiviusussanut arlalinnut tunngassuteqarput, kisianni eqikkaanermi matumani ataasiaannarlutik taaneqarlutik. Suliniutissamat sunniiniutissaaq qanoq ittoq tunngatinneqarnersoq **aappaluttumik** erseqqissarneqarpoq, assersuutigalugu inerteqquteqarneq, sumiissusersiineq, akitsuutit imaluunniit paasititsiniaaneq.

1.4 Puussiat

DANMARK

- > 2019-2020: Puussianut ipulinnut ataasiaannagassanut **akitsuutit**, pisisartumut akilersinneqartussat, aammalu pisinermut allagartami ersarissumik allassimasussat.
- > 1. januaari 2021: Puussianik ipulinnik ataasiaannagassanik saat tunik **inerteqquteqarneq** (eqqiluisaarnermik siunertallit puussiat ilaatinneqaratik, assersuutigalugu naatitanut puussiat)
- > Danskiteq puussianik atuinerat 2023 tikitsinnagu affaannanngortinneqassaaq, tamanna pisiniarfinni **nammineq kajumissutsumik isumaqatigiissutitigut** naammassineqassalluni.

ISLAND

- Puussianik ataasiaannagassanik annikillisisinissamat/inerteqquteqarnermut pingasunik immikkoortulerlugu pilersaarut
- > 2019: Puussianut plastikkinut ataasiaannagassanut **akitsuut**, pisinermut uppernarsaammi ersarissumik allassimasussaaq. Niuertarfissuarni aamma pisiniarfinni puussianik plastikkinik tuniniaaneq 2019-ip ingerlanerani unitsinneqassasoq **kaammattuutigineqarpoq**.
 - > 2020: Plastikkinik atuinerup annertuumik annikillissinnissaa anguniarlugu ukiumi ataatsimi puussiat plastikkit ataasiaannagassat qaffasissumik akileraaruserneqarnerat.
 - > 1. januaari 2021: **Puussianik plastikkinik ataasiaannagassanik inerteqquteqarneq**.

EU

- > Poortuutissanut malitassiaq (Directive 94/62/EC on packaging and packaging waste) 2015-imi iluarsineqarpoq. Tassani 31. decembari 2019 ukiumut innuttaasumut ataatsimut puussianut 90-nut annikillisitsinissaq aamma tuniniaasarfinni puussianut **akitsuusiisinnaaneq anguniagaralugu** puussiat oqitsut sammineqarput. Malitassiaq iluatsitsiviulluortoq, atuisartut pissusilersortarnerannik sukkasuumik allanngortitsisoq. Pilersaarutigineqarpoq taanna 2019-imi iluarsaanneqaqqissasoq.
- > 2025-imi ukiumut innuttaasumut ataatsimut puussiat plastikkit annerpaamik 40-nissaat pillugu **anguniagaqarneq**.

NUNAT ALLAT

- > 2021-imi puussianik plastikkinik ataasiaannagassanik **inerteqquteqarnissaq pilersaarutigineqarpoq** (Canada).
- > 2025-imi ukiumut innuttaasumut ataatsimut puussiat plastikkit annerpaamik 40-nissaat pillugu EU-p puuiaasanut plastikkinut **anguniagaata** angunissaanut naalagaaffiup aamma inuussutissarsiorlut akornanni **nammineq kajumissutsimik isumaqatigiissut** (Finland).

1.5 Poortuutit ataasiaannagassat**DANMARK**

- > Poortuutissanut annertusisamik **tunisassiortup akisussaaffeqarnera**
- > Plastikkinik atuinerup annikillisinnissaanut nerinermut ator-tunut ataasiaannagassanut poortuutissanut **akitsuutinik** misissueqqissaarneq.
- > Utertittassanut utertitseriaatsimullu periaaseq 1. januaari 2020 aallarnerfigalugu juice-nut aamma saft-inut **utertittas-sanik** annertusitinneqassaaq.

ISLAND

- > **Malittarisassanik**, atuisartut nerisassanik piniarnerminni nammineq poortuutissaminnik nassararnissaannut, niuertarfissuarnut ajornannginnerulersitsisussanik, Fødevarestyrelsen suliaqarpoq.

EU

- > Puiaasani PET-ini plastikkit pissarsiareqqinneqartut 25 %-iisa 2025-imiit aammalu puiaasani plastikkinik tamaginni 30 %-iisa 2030 aallarnerfigalugu ilanngutsinneqarnissaat pillugu **anguniagaq**.
- > Plastikkit poortuutissat EU-mi niuerfinni inissisimasut tamar-mik 2030-imi atoqqinneqarsinnaassat imaluunniit aningaasartuutitigit sunniuteqarluartumik atoqqinneqarsinnaassasut **takorluugaq**. Poortuutissanik nittarsaassinermut **piumasaqaatit** pingaarnerpaat iluarsivigineqarnerisigit, tamanna pissaaq.
- > Nerisassanut poortuutissanik ataasiaannagassanik atuinerup annikillisinnissaanut **anguniagaq**: Naalagaaffiit ilaasortat nerisassat puunik aamma tiitorfinnik plastikkinik atuinerup annikillisittussaassavaat. Nunami namminerminni annikillisitsinissamut siunnerfinnik aalajangersaallutik, tuniniaasarfinni tunisassianik allaanerusunik atugassiillutik imaluunniit plastikkinik tunisassianik ataasiaannagassanik akeqanngitsumik tunniussisoqar tannginnissaa isumagalugu, taamaalorsinnaapput.

- > Poortuutissanut **tunisassiortup akisussaaffeqarnera**: Tunisassiortut eqqagassalerinermut saliinermullu aningaasartuutitut matussuseeqataassapput kiisalu nerisassanut puussanut, poortukkanut aammalu poortuutitut (ass. chips-inut imaluunniit mamakujunnut), imerfinnut aamma tiitorfinnut, tupanik nioqqutissianut kimmivilinnut (ass. cigaretsikut), serviettinut isugutattunut, ballonnginut aammalu plastikkinut puussianut saattunut tunngatillugu eqqumaffiginnilernissamut iliuuseqassallutik. Inuussutissarsiortut aamma tunisassianut taakununga allaanerusunik mingutsitsinnginnerusunik ineriartortitsinissamut kajumissaarneqassapput.
- > Ilaatigut Europami nammaqatigiittussat aqputigalugit, eqqagassanik maangaannaq eqqaasarnernup pitsaaliornissaanut nunami namminerimi **paasititsiniaanernut tapersiisarneq** (2018-2020-imut missingersuutit 341,5 mio. EUR).
- > Plastikkinik poortuutissanik piviusumik atoqqiisarnissaq pillugu **anguniagaqarneq**: 2025-imi 50 % aamma 2030-imi 55 %.
- > **Imermik kuuinnartumik atugassaqarneq pisariinnerulersiniarlugu aammalu imermik puuiaasaniitinneqartunut poortuutissanik atuinerup annikillisinnissaanut, imermut imigassamut malitassianik iluarsineq.**

NUNAT ALLAT

- > Milluaatinut, nerinermut atortussanut, puugutaasanut aamma aalaassutissanut 2021-imi **inerteqquteqarnissaq pilersaartigineqarpoq** (Canada).

1.6 Plastikkinik atuinerup annikillisinneqarnera

DANMARK

- > Aaqqissuussinerni annertunerusuni plastikkinik ataasiaannagassanik atuinerup annikillisinneqarnissaa pillugu **piumasaqaatinik** ineriartortitsineq.

EU

- > Plastikkinik eqqagassaqaletarneq aningaasaqarnikkut siuariartornermut attuumassuteqartoq pillugu **takorluugaqarneq**.
- > Aallarnisaasut assersuutigalugu poortuutissanut killormut ingerlasussanik pilersaarusiornermi imaluunniit plastikkinik tunisassianut ataasiaannagassanut taartaasussanut ingerlat-sinissamut ilusiliinissaq takusinnaagaat **takorluugaqarneq**.

1.7 Mikroplastit

DANMARK

- > **Kusanarsaatinut tunisassiat mikroplastinik akoqarnissaannik inerteqquteqarneq.**
- > Mikroplastit pillugit nunami namminerimi **ilisimatusartut nutaaliortullu attaveqaatigiiffii.**
- > Imikoorfinni mikroplastit pillugit **ilisimasanik inerisaaneq.**
- > Ivigaasaaqqanik arsaattarfinni mikroplastinik kuutsitsisarneq aammalu allatut periarfissaasinnaasut pillugit **ilisimasanik inerisaaneq.**

ISLAND

- > Eqqiaanermut aamma kusanarsarnermut nioqqutissanik mikroplastinik akulinnik **inerteqquteqarneq.**
- > Imikoornernik pitsaanagerusumik saliisarnissaq pillugu **piumasaqaat.**

EU

- > **Tunisassiani (kusassaait, eqqiaait, qalipaait, sanaartornermi atortussat aamma nakorsaatinut tunisassiat) mikroplastinik akoorinissamik inerteqquteqarnissamut suliaq aallartippoq. ECHA mikroplastinut inerteqquteqarnissamik inassuteqarpoq – EU-kommission-imi tusarniaassutigineqarnissaa sulii anngutinngilaq.**
- > Annoraaminernik akuukkat atorlugit nioqqutissianik errorsinermit imaani avatangiisinut mikroplastinik kuutsitsinissamik pitsaaliuinissaq pillugu **nammineq kajumissutsimik inuussutissarsiortut isumaqatigiissutaat** (inuussutissarsiortut kattuffii tallimat).
- > **Nalunaaqtersuineq** aammalu pingaartumik assakaasunut **piumasaqaait**, pitsaanagerusumik **paasissutissiineq** aamma annoraaminernik nioqqutissaneersunit aniatitsineranut tunngatillugu **piumasaqaait minnerpaaffissaat** kiisalu plastgranulat-it katagartarnerisa annikillisinnaannut iliussissat pillugit isumaliutersuuteqarnerit.

1.8 Plastikkinik katersineq, immikkoortiterineq aamma atoqqiineq

DANMARK

- > Nuna tamakkerlugu plastikkinik eqqakkanik immikkoortiterinermit katersinermullu **malitassat** suliarineqaleruttorput.
- > Danmarkimi plastikkinik atuinermit passussinermullu tunngatillugu **misissueqqissaarneq.**
- > 2022-imi illunit eqqakkat, ilanngullugit plastikkit, atoqqitassatut 50 %-iisa katersorneqartarnissaat pillugu **anguniagaq** (i Danmarkimi eqqagaqanngitsumi, Danmarkimi nunami namminerimi eqqagassalerinermit pilersaarut).

ISLAND

- > Kommunini tamaginni plastikkinik eqqakkanik katersinermit immikkoortiterineriullu assigiissaartuutitsinissaq pillugu **piumasaqaat.**
- > Plastikkinut tamaginnut atoqqiinermit **akitsuut.**
- > Plastikkinik pitsaanagerusumik immikkoortiterisarnissamut tunisassiani ersarissunik **allagartaliisarnissaq.**

EU

- > Kingusinnerpaamik 2029-imi puuiaasat plastikkit 90 %-iinig **katersinissamik siunnerfeqarneq** (77 % i 2025)
- > Takorluukkat arlallit;
 - > Kingusinnerpaamik 2030-imi immikkoortiterisarfiit atoqqisarfiillu 2015-imut sanilliullugu sisamariaatinngornissaat pillugu **takorluugaq**.
 - > Plastit eqqakkat immikkoortiterneqanngitsut avamut anninneqartannginnissaat pillugu **takorluugaq**.
 - > Akuutissat atoqqiinissamut suliap ingerlanerani akimmisaartitsisartut allanik taarserneqarsimasasut imaluunniit atorunnaarneqarsimassasut pillugu **takorluugaq**. Taamaaliorqassaaq ilaatigut akuutissanut uumaatsunut, eqqagassalerinermut tunisassianullu **politikkik akornanni ataqatigiissitsillu arnerunikkut**.
 - > Plastikkinik atoqqitanik ujartuineq sisamararterutinngorsimassasut pillugu **takorluugaq**.
 - > Immikkoortiterinermut atoqqiisarnemullu atortut aamma teknologiip iluanni EU aqutsisuusut pillugu **takorluugaq**.
 - > 2030-imi plastikkit eqqakkat EU-imi pilertartut affai sinnerlugit atoqqinneqartassasut pillugu **takorluugaq**.
 - > EU-mi plastikkinik katersinerup immikkut pitsaanerulernissaa pillugu **takorluugaq**. Katersisarnermut immikkoortiterisarnemullu **malittarisassanik** nutaanik suliaqarniarpoq.
 - > Tamanna ilaatigut 2025-ip tungaanut plastikkinik atoqqitanik 10 mio. tonsinik atuinissaq pillugu **nammineq kajumissutsimik neriorsuuteqarnissap** siuarsannissaanut **inuussutissarsiortunik oqaloqateqarnikkut** pissaq.
- > Aammattaaq eqqagassalerineq pillugu **aalajangersakkat** arlallit siunnersuutigineqarput (eqqakkanik inissiisarnernut, eqqakkanut aamma poortuutissanut eqqakkanut malitassianik iluarsaassineq).
- > Plastikkit aamma plastikkinik nioqqutissat atoruminarnerulersinnissaat siunertaralugu ilusilersuinerup pitsanngorsarne-
ra aammalu **nutaaliornermut tapersiisarneq**, assersuutigalugu Horizon 2020-mut **aningaasalersuineq** aqqutigalugu.

> **Plastikkinik atoqqiinnermut anguniagaq: 2020: 22,5 %, 2025: 50 %, 2030: 55 % aamma taakkuninnga nalunaarutiginnittarnissamut piunasaqaat.**

> Plastikkinik eqqakkanik aamma plastikkinik atoqqitanik immikkoortiterinermut pitsaassusissanut **malitassanik** suliaqarneq sulissutigineqarpoq.

1.9 Pisortat mingutsitsiviunngitsumik pisiniartarnerat

ISLAND

> 2019-imiit pisortani oqartussani plastikkinik ataasiaannagassanik pisinissamik **inerteqquteqarneq** (600.000 DKK immikkoortinneqarput).

EU

> Avatangiisinut ilisarnaasiisarnissamut **tunngaviusoq** aamma plastikkinik atoqqiisinnaanerup pitsaanerulersinnissaa siunertaralugu pisortat mingutsitsinngitsumik pisiniartarnissaannut tunngavissarititaasut.

NUNAT ALLAT

> Pisortat pisiniartarnerat pillugu **aalajangersakkat** (Italien)

1.10 Pinngortitami imaanilu plastikkeqannginnerunissaa

DANMARK

- > Pinngortitami eqqakkat annikillisarinarlugit nunami namminerimi **paasititsiniaaneq**.
- > Danmarkip imartaanni qassutikunik aammalu salinernut periaatsinik **misissuineq**.
- > Amerlasuut puuinik arrortinneqarsinnaanngitsunik **inertequteqarneq**.
- > Plastikkinik eqqakkanik Danmarkimi sissani eqqiaanermut najukkani suliniuteqarnernut **aningaasaliissutit ataatsimoortut**.
- > Danmarkip nunani tamalaani aallussineranik **pingaarneruleksitsineq** (OSPAR)
- > Imaani sumiiffinni qanittumiittuni **suliniuteqarnerup annertusarneqarnera** (HELCOM).

ISLAND

- > Imaani plastikkinut **alapernaarsueriaatsimik** pilersitsineq.
- > Plastinnik eqqakkanik Islandimi sissani eqqiaanernut najukkani suliniuteqarnernut **aningaasaliissutit ataatsimoortut** (ukiuni pingasuni sulisut 4-it aningaasarsiaasaat).
- > Aalisarnermut atortut ersarissunik **allagartalerneqartarnerat** (kiap piginera).
- > Aalisarnermut atortut annaaneqartut nassaarineqartullu **nalunaarutigineqartussaataaeraterat**.

EU

- > Plastikkinik avatangiisinut kuutsisinerup annertuumik annikillisinnaanut, aammalu mikroplast-it imaanut kuutsinneqartarnissaasa pitsaaliornissaanut nutaaliorluni aaqiissutissanik ineriartortitsinissamut **takorluugaq**.
- > Sakkut annaaneqartut nalunaarutigineqarnissaannut imaluunniit nassaarineqartut **nalunaarutigineqartussaataaeraterat** (Siunnersuisooqatigiit peqqussutaat (EF) nr. 1224/2009).
- > **Tunisassior tup akisussaaffeqarneranut** annertusititsinik aaqiissuussinerit, eqqakkat peerneqarnissaannut aningaasar tuutinut matussusiisussat, aammalu tunisassianut ator neqartussat, soorlu assersuutigalugu tupat kimmivii aamma aalisarnermut atortut.

- > Aalisarnermut atortunut sissami eqqakkat tamarmik 27 %-iik annertussusilinnut tunngatillugu, aalisarnermut atortunut plastikkinik akulinnut **tunisassior tup akisussaaffeqarneranut** aaqiissuussilluni politikikkut killissaliussanik atuutereersunik atuutsitsilernissaq Kommission-ip siunnerfigaa. Tunisassior tup taakkua umiarsualivinni tigooqqaasarfinnit eqqakkanik katersorneqartunut aammalu assartuussinermut eqqakkanillu suliarinninnermut aningaasartuutinut matussusiinissamut pisussaaffilerneqarput. Taakkua aamma eqqumaffigininnerulernissamut iliuusissanut aningaasartuutinut matussusiisussaassapput.
- > Umiarsualivinni umiarsuar nit eqqakkanik tigooqqaasarfiit pillugit **maleruagassat** iluarsineqareerput.
- > Imaani eqqakkat annertussusaannut **alapernaarsuineq** aamma annikillitsiniarneq (Ataatsimoorussanik imaani avatangiisinut politikikkut iliuusissanut killissaliussanik aalajangersaaneq pillugu malitassiaq 2008/56/EF).
- > **Nalunaaqut sersuinissamut piumasagaat**: Tunisassiat aalajangersimasut ersarissumik assigiissaartumillu nalunaaqutserneqartussaassapput, eqqakkat qanoq iginneqassanersut, tunisassiap avatangiisinut sunniisarnerat taassumalu plastikkinik akoqarnera allanneqassallutik. Tamanna nalequt tanut, serviettinut isugutattunut aamma ballonnginut atuutissaq.
- > Imaani eqqakkat annertusiartuinnarnissaat pillugu aammalu akiorniarlugi **ilisimasanik inerisaanermut aningaasalersuineq** (Circular Ocean, Blastic).
- > Imapinni plastikkinik katersiner mut tapersiinissamut aammalu nutaaliorluni katersiner mut teknikkinut EU-mi **aningaasassat**.
- > Nunap immikkoortuini immanut nunani tamalaani isumaqatigiissutini suliaqarneq (OSPAR (Atlantikap avannamut kangia kangilleq), HELCOM (Østersø) aamma Barcelona-mi nunani tamalaani isumaqatigiissut (Akullersuar mi) aamma Bukarest-imi nunani tamalaani isumaqatigiissut tunngavissillugu (Sortehavet) assersuutigalugu FN-imi avatangiisinut inatsisiliortuni.

ANDRE LANDE

- > **Suliniummik anti-littering-imik ilisimasanik inerisaaneq (Finland)**.

1.11 Suliassaqarfinnut pilersaarutit

DANMARK:

- > Nunalerinerup, illuliortiternerup, neriniartarfiit aamma pisiniarfinnik inuussutissarsiuteqartut iluanni suliassaqarfinni **suleqatigiinnerit**.

ISLAND

- > Nunalerinerup, suliffissuaqarnermi, aalisarnermi takornariartitsisarnermilu **plastikkinut iliuusissanut pilersaarusiornissamut kaammattuineq**.

EU

- > Suliassaqarfinni immikkuullarissuni plastikkinik atoqqiinerup atuinerulernissaq.

1.12 Atoqqiinnissamut ilusilersuineq

DANMARK

- > Atoqqiisarnerup Europami ataatsimoorussamik ilusilersuinerup **piumasaqaatinik** atuutitsilerneq.

ISLAND

- > **Aningaasaateqarfik**, plastikkinik atoqqiisarnerup, atoqqiisarnerup aamma plastikkinut taarsiutissat iluanni ilisimatusarnerup ineriartortitsinerumullu suliniutinut tapersiisartussaq.

EU

- > Puuiaasanut simissanik/matussanik aalakkaasumik ikkuttartut pillugit **ilusilersuinerup piumasaqaatit**.
- > Nutaaliornerup **tapersiisarneq**, tassami plastikkinik atortussanik eqqarsaatersuutaanerusunik atoqqinneqarsinnaanerusunillu ineriartortitsinissamut, atoqqiisarnerup ingerlasarnerinut sunniuteqarluarnerulersitsinissamut kiisalu plastikkinut atoqqitanit akuutissanik navianartunik aamma akuutissanik mingutsitsisartunik suussusersisarnerup peerneqartarnerannullu 100 mio. EUR sulit allat immikkoortinneqarput.
- > Skærm-inut elektroniskiiusunut tunisassiamut ilusilersuinissamut aammalu **nalunaaqutseruinissamut piumasaqaatit** siunnersuutigineqarput.

1.13 Plastikkinut taarsiunneqarsinnaasunik siuarsaaneq

DANMARK

- > 1. januaari 2021: vatpind-inik, nerinermut atortussanik, puugutaasanik, milluaatinik aamma ballonnginut tigummivinnik plastikkinik il.il EU-p **inerteqquteqarneranik** atuutsitsilerneq.
- > Plastikkinik uumassusilinnit aallaaveqartuni aamma arrotinneqarsinnaasuni iluaqutissartaasut ajoqutissartaasullu pillugit **ilisimasanik inerisaaneq**.
- > Danmarkimi niuerfinni PVC-nik tunisassianik aammalu taartissatut periarfissanik **paasinarsisitsiniaaneq**.

ISLAND

- > 1. januaari 2020: vatpind-inik, nerinermut atortussanik, puugutaasanik, milluaatinik aamma ballonnginut tigummivinnik plastikkinik il.il EU-p **inerteqquteqarneranik** atuutsitsilerneq.
- > **Paasititsiniaaneq**, plastikkinik ataasiaannagassanik atuivallaarnerup avatangiiisnut sunniuteqarnerluttarnera sammillugu (sumiiffiit annertuumik takornariaqarfusut aallunneqarput – ass. mittarfik). 2019-2021-imut ukiumut 600.000 DKK immikkoortinneqarput.
- > Plastikkinik atuinani aaqqiissutissanut akigititat/**aningaasaliissutit** (2019-2021-imi ukiumut 20.000 DKK).

EU

- > 1. januaari 2021: vatpind-inik, nerinermut atortussanik, puugutaasanik, milluaatinik aamma ballonnginut tigummivinnik plastikkinik il.il. **inerteqquteqarneq**.
- > Plastikkinik tunisassiornermut nutaaliarluni atortussat aamma atortussat suliarineqanngitsut allaaneruset, taakkuva nalinginnaasumik atorineqartartunit piujuartitsiviunerusussaasut ersarissumik tunngavissaqartillugu, ineriartortinneqarnissaat atorineqarnissaallu pillugu **takorluugaqarneq**.
- > Plastikkit naggorissatissiarineqarsinnaasut arrorsinnaasullu oqaatiginissaannut **nalunaaqutserneqarnissaannullu aalajangersakkanik** tulluarsakkanik isumaliutersuuteqarpoq
- > Oxo-plastikkinik atuinissamik **inerteqquteqarneq**.
- > **Misissuinerit** plastikkinut taarsiutassat piunerisa ingerlaartarnerannik misissueqqissaarnertut iluseqartut.

1.14 Aallussiviusussat allat

DANMARK

- > **Nunami namminermit plastikkinut sullissivik – ilisimasanik katersivik, danskit plastikkinut suliniuteqarnerannut katersuuffiusussaag.**
- > Danskit plastikkinut suliffeqarfiinut ineriartortitsinissamut ingerlatsinissamullu periarfissaqarfusunik **paasinarsisitsiniarneq**.
- > Ilisimatusarnermik aamma teknologiimik ineriartortitsinermit **aningaasassanik pingaarnersiuinermit salliutitsineq**.

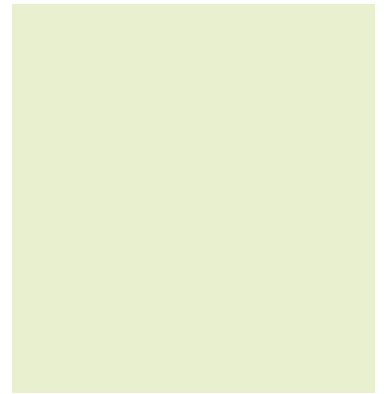
1.15 Eqikkaaneq

Matuma kinguliani aallussiviusussat aammalu suliniuteqarnerit suut atorineqarnerisut eqikkaarneqarput. Piumasaqaatit aamma inerteqquteqarnerit arlallit inaarutaasumik akuerineqarsimangillat.

Aallussiviususaaq	DANMARK	ISLAND	EU	NUNAT ALLAT
Puussiat	<ul style="list-style-type: none"> • Akitsuut → Inerteqquteqarneq 	<ul style="list-style-type: none"> • Akitsuut → Inerteqquteqarneq 	<ul style="list-style-type: none"> • Akitsuut 	<ul style="list-style-type: none"> • Canada: Inerteqquteqarneq • Finland: Nammineq kajumissutsimik isumaqatigiisuteqarneq
Poortuutit ataasiaanngassat	<ul style="list-style-type: none"> • Tunisassiortup akisussaasuunera • Akitsuut • Piumasaqaatit • Utertitseriaaseqarneq 	<ul style="list-style-type: none"> • Paasititsiniaaneq • Pisiniarfissuarni poortuutissanik nammineq nassarneq 	<ul style="list-style-type: none"> • Allagartalersuineq • Anguniakkat 	<ul style="list-style-type: none"> • Canada: Inerteqquteqarneq
Plastikkinik atuinerup annikillisinneqarnera	<ul style="list-style-type: none"> • Aaqqissuussinerni annerusuni piumasaqaatit 		<ul style="list-style-type: none"> • Takorluukkat 	
Mikroplastit	<ul style="list-style-type: none"> • Inerteqquteqarneq • Ilisimasani inerisaaneq 	<ul style="list-style-type: none"> • Inerteqquteqarneq • Piumasaqaatit 	<ul style="list-style-type: none"> • Inerteqquteqarneq 	
Katersineq, immikkoortiterineq aamma atoqqiineq	<ul style="list-style-type: none"> • Nuna tamakkerlugu katersuineri periaatsit assigiissaartut (kaammattuineq imaluunniit piumasaqaatit) 	<ul style="list-style-type: none"> • Nuna tamakkerlugu katersuinerit assigiissaartut (piumasaqaatit) • Akitsuut • Allagartalersuineq 	<ul style="list-style-type: none"> • Anguniakkat 	
Pisortat mingutsiviuunngitsumik pisiniartarnerat		<ul style="list-style-type: none"> • Inerteqquteqarneq 	<ul style="list-style-type: none"> • Tunngavissarrititaasut 	<ul style="list-style-type: none"> • Italien: aalajangersakkat
Pinngortitami imaanilu plastikqannginnerunissaa	<ul style="list-style-type: none"> • Paasititsiniaaneq • Sumiissusersiineq • Inerteqquteqarneq • Aningaasaliissutit ataatsimoortut 	<ul style="list-style-type: none"> • Sumiissusersiineq • Aalisarnermut atortut annaaneqartut nalunaarutigineqartussaataitaanerat • Aalisarnermut atortunik allagartalersuineq • Aningaasaliissutit ataatsimoortut 	<ul style="list-style-type: none"> • Piumasaqaatit 	
Suliassaqarfinnut pilersaarutit	<ul style="list-style-type: none"> • Kaammattuinerit 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaammattuinerit 		
Atoqqiinnermut ilusilersuineq	<ul style="list-style-type: none"> • Ilisimasani inerisaaneq 		<ul style="list-style-type: none"> • Piumasaqaatit 	
Plastikkinut taarsiunneqarsinnaasut	<ul style="list-style-type: none"> • Inerteqquteqarneq • Ilisimasani inerisaaneq 	<ul style="list-style-type: none"> • Inerteqquteqarneq • Paasititsiniaaneq • Aningaasaliissutit ataatsimoortut 	<ul style="list-style-type: none"> • Inerteqquteqarneq 	

Suliniuteqarnerit sunniiniutinut makkununga tunngassuteqarput;

- > Takorluukkat aamma anguniakkat kiisalu politikikkut pingaarnersuineq
- > Nammineq kajumissutsimik isumaqatigiissutit
- > Paasisutissiisarneq aamma paasisutissiisarfeqarneq; paasititsiniaanikkut imaluunniit allagar talersuinikkut/ nalunaaqutsersuinikkut
- > Inatsisit: Malitassat, malittarisassat, inerteqquteqarneq, piunasaqaatit, maleruagassat, tunisassiortup akisussaaffeqarnera, oqartussanut nalunaarutiginnittarneq aamma nalunaaruteqartussaaitaaneq
- > Suleqatigiinnerit; Ilisimatusarnermi aamma nutaaliornermi attaveqarfigisartakkat aamma suliassaqarfinni suleqatigiinnerit
- > Ilisimasanik inerisaaneq; Misissueqqissaarnerit, paasinarsitsiniarnerit, ilisimasanik inerisaaneq aamma ilisimasanik katersiviit
- > Aningaasaqarnikkut aningaasalersuineq; Aningaasaliissutit ataatsimoortut, tapersiineq, aningaasassat aamma aningaasaateqarfiit
- > Aningaasaqarnikkut akitsuusiisarneq; Akitsuut, utertitassat aamma akileraarusiisarneq.

NUNALERINERMUT, IMMINUT PILERSORNERMUT, NUKISSIUTINUT AVATANGIISINULLU NAALAKKERSUISOQARFIK

Imaneq 1A, 8 sal
P.O. Box 1614
3900 Nuuk
Oqa. + 299 345000
www.naalakkersuisut.gl